

Bestuurskundige Berichten

Magazine van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden

Achtergrond:

"Gemeenteraad: amateuristisch of professioneel?"

Beschouwing:

"Gemeentelijke herindelingen zijn niets nieuws meer"

Kleine buitenlandse reis: Londen

"Onze buschauffeur Henny was iets vertraagd, maar dat haalde hij snel weer in"

Alons & Partners
Consultancy bv

Adviseurs

Alons & Partners Consultancy bv is een adviesbureau in het hart van Den Haag. Is werkzaam binnen de overheid, het onderwijsveld en het bedrijfsleven. Heeft grote affiniteit met beleidsvelden als openbaar bestuur, openbare orde en veiligheid, justitie, verkeer en vervoer, milieu, onderwijs en waterbeheer.

Alons & Partners beschouwt mensen en organisaties, projecten en processen als gelijke zijden van één geheel en helpt ze alle vier beter functioneren. Door er te zijn als het nodig is, met alleen dat wat nodig is. Versterkt uw eigen organisatiekracht door inzet van project- en procesmanagement, interactieve beleidsvorming, verandermanagement, conflictbemiddeling, coaching en HRM.

Alons & Partners is gehuisvest in het fraai gerestaureerde 17de eeuwse Pageshuis, een gezichtsbepalend monument aan het Lange Voorhout. Een unieke historische huisvesting waarmee wij ons dagelijks gelukkig prijzen en waar wij gaarne onze gasten ontvangen.

Alons & Partners
Consultancy bv

Lange Voorhout 6
2514 ED Den Haag
T +31 (0)70 365 99 54
F +31 (0)70 361 70 50
E office@alons.nl
I www.alons.nl

REDACTIONEEL

Reeds op twee derde van het collegejaar mag ik u het tweede nummer van de BB presenteren. Als hoofdredacteur van de Bestuurskundige Berichten wil ik u allereerst mededelen dat ik erg verheugd ben dat wij Victor van Kleef als nieuw commissielid mogen begroeten. Victor van Kleef zal de plaats in nemen van Nathalie de Theije die zich wegens te drukke werkzaamheden op een ander vlak genoodzaakt zag om uit de commissie te stappen. Gelukkig hebben wij in Victor een enthousiast commissielid weten te vinden. Het streven van de commissie om dit jaar weer een ouderwets aantal van vijf BB's uit te brengen lijkt hoog gegrepen. Doch wij koesteren geen ijdele hoop, want u helpt ons steeds beter met kwalitatief hoogstaande ingezonden stukken. In deze woelige tijden van steeds strengere BSA's en toenemende verschooning van de universiteit, lonkt daar aan de horizon weer de *civitas academia*. Leidse bestuurskundigen, hult u toch niet in stilzwijgen! Heeft u een uitstekend paper geschreven of staat u op schrift een nieuw bestuurskundig paradigma voor, schroom dan niet om zulks bij de redactie te deponeren. Laat de Bestuurskundige Berichten een toonbeeld zijn van betrokkenheid, laat van u horen!

Na deze preek zal ik overgaan naar de orde van de dag. Inhoudelijk thematisch heeft de redactie zich dit nummer gericht op de bestuurslagen rijk, provincie en gemeente. Daar de rijksoverheid al zeer frequent lijdend voorwerp in artikelen is zult u vooral de laatste twee bestuurslagen tegenkomen. Zo reisde de redactie af naar Valkenburg en Den Haag om de verschillen wat betreft raadsvergadering tussen een grote en kleine gemeente op te tekenen. We hebben een ingezonden stuk van de gemeente Den Haag en een stageverslag van een B.I.L.'er bij de VNG en natuurlijk hebben we weer een algemeen thematisch beschouwend stuk.

Verder in deze BB onder andere een samenvatting van het beste P-werkstuk van vorig collegejaar en een artikeltje over de voor- en nadelen van het major/minor systeem. In de categorie vaste rubrieken: Hennificatie, het B.I.L.-lid in Leiden en "Geef de pen door", dit keer door AIO Martijn Groenleer. Afsluitend wordt er weer een boek besproken, Kafka dit maal.

Voor u ligt 40 pagina's bestuurskundige relevantie. Maakt u er meester van en houdt in het achterhoofd dat de BB voor, maar vooral dóór bestuurskundestudenten wordt gemaakt. Ook u bent een bestuurskundestudent. Ik groet u,

Namens de voltallige redactie Bestuurskundige Berichten,

Peter Kasbergen
Hoofdredacteur

Bestuurskundige Berichten

Postbus 9555, 2300 RB Leiden
Tel. 071-5273696
Fax. 071-5273979
E-Mail: bil@fsw.leidenuniv.nl
www.fsw.leidenuniv.nl/bil

Commissaris Hessel Heins

Eindredactie Hessel Heins,
Peter Kasbergen

Hoofdredacteur Peter Kasbergen

Vormgeving Bart van Horck,
Elvira Visser

Redactie Peter Kasbergen, Elvira
Visser, Frank van der Plas, Victor
van Kleef, Bart van Horck, Simone
van Elk

Gastschrijvers: Vivienne
Scheltema-Castenmiller, Cyril
Springveld, Coen van der Giesen,
Martijn L.P. Groenleer, Jeroen van
Nierop

Redactieraad

Dr. F.M. van der Meer
Prof. Dr. M.R. Rutgers

Drukker Grafische Dienst UFB

ISSN 0920-5772

Copyright 2003 B.I.L.

Kopij voor de redactie Via e-mail
(bil@fsw.leidenuniv.nl) of op diskette in
Word formaat

Advertenties Laurens Niëns, 071-
5273696

Oplage 600 stuks

Abonnement Leden van de B.I.L. ontvangen Bestuurskundige Berichten gratis thuis. Voor niet leden kost een abonnement €11,35 per jaar. Dit dient te worden voldaan op bankrekening 56.65.22.357 t.n.v. de B.I.L. Leiden o.v.v. abonnement B.B. of op giro 9200 van de ABN-Amro Leiden o.v.v. B.I.L. rekeningnummer 56.65.22.357; abonnement B.B.

Bestuurskundige Berichten is een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (B.I.L.) en verschijnt viermaal per jaar. Het is niet toegestaan zonder toestemming van de redactie op enigerlei wijze het geheel of delen van dit nummer te reproduceren. Waar redacteuren op persoonlijke titel hun mening geven is dit niet noodzakelijkerwijs die van de gehele redactie.

Geachte leden,

Als enige vrouw in dit B.I.L.-bestuur heb ik al menig maal de vraag gekregen: 'Hoe is dat nou, als enige vrouw in een bestuur met nog zes anderen mannen?' 'Ontzettend gezellig natuurlijk, I'm a lucky girl!' 'Heb je het niet moeilijk dan?' Mijn standaard-antwoord hierop is dan altijd: 'Ik sta mijn mannetje wel hoor!'

Zonder al te veel bedenkingen ben ik aan dit avontuur begonnen. Tot nu toe heb ik met de B.I.L. enkel leuke tijden gekend. Je leert nog meer mensen kennen, komt door de vele interessante excursies in contact met de praktijk, pakt zo af en toe een leuk reisje mee, leert het een en ander door je werkzaamheden en in mijn geval: ik leer mezelf beter kennen! Mocht ik het onverhoopt even niet zien zitten met al 'mijn mannen' en de B.I.L. (ieder oud-bestuurslid die ik ooit heb gesproken heeft me verteld over zijn/haar 'B.I.L.-dipje'), heb ik een geweldige manier om me te ontladen: ZINGEN. Inmiddels durf ik wel te stellen dat dit mijn grootste passie is, naast de B.I.L. natuurlijk! Sinds een paar jaar treed ik steeds meer op met verschillende bandjes, heb ik al wat opnames in studio's in Amsterdam achter de rug en heb ik al met een aantal geweldige musici, die o.a. in het ons welbekende Paradiso hebben gestaan, mogen werken.

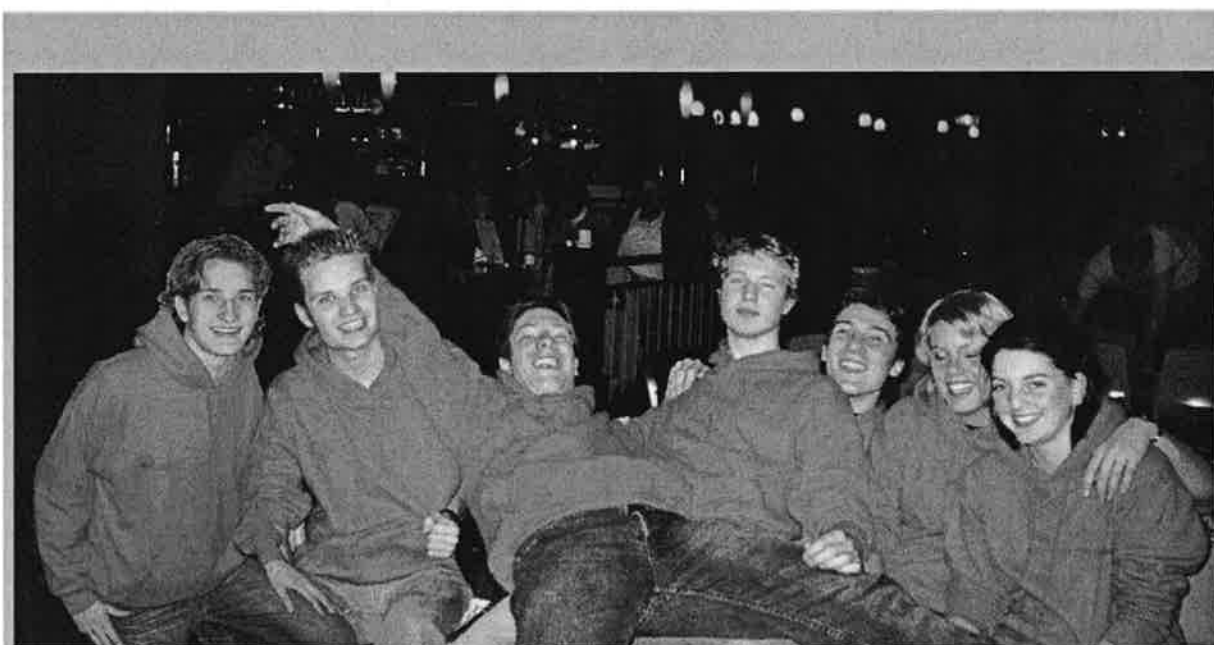
Het jaar 2004 zijn we als bestuur sprankelend begonnen. Hopelijk geldt dit ook voor onze leden! Als Commissaris Buitenland kwam voor mij en mijn commissie eind januari de eerste 'echte' beproeving: de studiereis naar Londen. Met een groep van vijftig personen, ieder studiejaar vertegenwoordigd, reisden we woensdagochtend 28 januari al vroeg af naar *fascinating* Londen. En *fascinating* was het! In een kleine drie dagen hebben wij van alles te weten gekomen over het thema van de studiereis: transport. Naast excursies naar het Department for Transport, Transport for London, Tubelines en London Underground, kregen we ook de kans om op de plek van de die week geteisterde man, Tony Blair, in The House of Commons Chamber te staan. Verder leerden we Londen beter kennen als stad van de theaters en de pubs!

De Commissie Buitenland heeft geen tijd om stil te zitten. Naast de reizen proberen we internationale studenten die cursussen van Bestuurskunde volgen, voor de B.I.L. warm te laten lopen. Gezien de trend dat er steeds meer uitwisselingen zullen plaatsvinden door het nieuwe Bachelor-Master-systeem, is het voor de B.I.L. zeker interessant om onze leden met studenten uit andere landen kennis te laten maken (en andersom) om zo ook ervaringen/kennis e.d. uit te wisselen en voor internationale studenten kan de B.I.L. naar mijn mening zeker wat betekenen.

De lange reis naar Lissabon zal dit jaar begin mei plaatsvinden in plaats van eind augustus. Met veel plezier ben ik met mijn commissiegenoten aan de slag gegaan om van deze één week durende reis ook een succes te maken. Gezien de bestemming en alles wat er zich daar in die tijd afspeelt, moet dat vast ook lukken! Aan onze inzet zal het in ieder geval niet liggen!

Met vriendelijke groet,

Marleen den Haak
Commissaris Buitenland

BB-commissie 2003-2004 "Druk Werk"

7 - Gemeentelijke herindeling

Dinsdagavond 20 januari 2004 werd er een inspraakavond gehouden over het herindelingsontwerp van de gemeenten Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg. De opkomst was zeer laag; slechts een handjevol personen had de moeite genomen om naar het gemeentehuis te komen.

24 - BB's Boekenhoek: Kafka

Aan zijn geliefde Dora Dymant en aan zijn vriend Max Brod had hij voor zijn sterven het verzoek gedaan al zijn werk te vernietigen.

LCB: Grenzeloos vernieuwen

Waarom zou er eigenlijk vernieuwd moeten worden? Aan het begin van dit jaar werd er in het Themanummer 'Vernieuwing' in de Bestuurskundige Berichten al uitgelegd waarom er vernieuwd moet worden.⁵

BESTUURSKUNDIGE BERICHTEN

- 1 Redactioneel
- 2 Bestuurspraak
- 3 Inhoudsopgave

THEMA - NUT VAN PROVINCIE EN GEMEENTEN

- 4 Gemeenteraad: amateuristisch of professioneel?
- 6 Hennieficatie
- 7 Opinie: Gemeentelijke herindeling
- 9 Institutioneel lid Gemeente Den Haag
- 10 Komische noot
- 11 Ingezonden stuk: AR
- 12 Achtergrond: vernieuwing of profilering?
- 15 Interview: Mevr. Dwarshuis van de Beek
- 17 Achtergrond: B.I.L.-lid in het O.B.
- 18 Samenvattend artikel

STUDIE

- 20 Geef de pen door aan...
- 22 Opinie: Geweld op scholen
- 24 BB's Boekenhoek: Franz Kafka
- 25 Winnende Propedeusewerkstuk
- 27 Major/Minor-stelsel: drie meningen

VERENIGING

- 29 Reisverslag: Londen
- 31 Kiekjespagina
- 32 Kiekjespagina: Londen
- 33 Verleden in beeld
- 37 B.I.L.-lid in Leiden
- 38 Agenda en Prikbord
- 39 B.E.L.-commissie
- 40 LCB: Grenzeloos vernieuwen

Welkom in de wonderlijke wereld van gemeentepolitiek

Gemeenteraad: amateuristisch of professioneel?

De satire van Van Kooten en De Bie over de Midden-Nederlandse gemeente Juinen, met de goedgebouwde burgemeester Van der Vaart en de mediageile wethouder Hekking, stelt gemeentelijke politiek voor als dikdoenerij en een te grote aandacht voor onbelangrijke details. Hoe herkenbaar is deze voorstelling van onzin en kneuterigheid binnen de Nederlandse gemeentepolitiek? Gaat gemeentelijke politiek helemaal nergens over? Geldt dit alleen voor kleine gemeenten of ook voor grote? Is het echt zo erg als Van Kooten en De Bie doen voorkomen of neemt professionalisering toe naar mate een gemeente groter is? Om dit aan den lijve te ondervinden, hebben wij twee raadsvergaderingen bezocht en met elkaar vergeleken. Dinsdag 27 januari hebben wij de gemeente Valkenburg bezocht en 12 februari de gemeenteraad van Den Haag. De redactie wil hierbij voorop stellen dat het in eerste instantie een getuigenverslag betreft, waaruit getracht is bovenstaande vragen enigszins bevredigend te beantwoorden.

Valkenburg

Een raadsvergadering in Valkenburg is een serieuze aangelegenheid. Bij binnenkomst worden wij begroet door de burgemeester: "Julie willen zeker gebruik maken van de inspraak-mogelijkheid?" "Nee dit is de lokale hangjeugd. Het is vast te koud buiten." Gelach volgt. Niet voor het laatst, want de sfeer is vooral informeel. Verder wordt er tijdens de vergadering onderling veel gefluisterd en overleg gepleegd.

"Neemt professionalisering toe naar mate een gemeente groter is?"

De burgemeester van Valkenburg is 77 jaar oud. Onder Lubbers I was hij nog staatssecretaris van Volksgezondheid. Zo'n ervaren politicus is zeker een goede aanwinst voor zo'n kleine gemeente als Valkenburg, die de raad bij kan staan met zijn ervaring en bestuurlijke knowhow. "Wanneer mag ik dit engedding (de agenda, red.) dan voorlezen?" Er wordt een vraag gesteld over de kabelfrequenties. "Moeten die niet in gemeentegids worden afgedrukt?" De burgemeester geeft aan dat het nogal een lange lijst is, met "Yab Yum, Adult Channel en meer van dit soort titels." Hij vraagt de notulist of ze het op de website van de gemeente kan zetten. "Ze heeft immers ook andere kwaliteiten."

Bij het bespreken van de nieuwe brug in Valkenburg is de betreffende wethouder Van der Nagel toevallig eventjes niet aanwezig. Het bedrijf van de wethouder heeft namelijk belang bij de aanleg van deze brug. De burgemeester reageert hof-felijk. "Moet ik weer wachten op die sukkel? Ik ben altijd de kluts kwijt." Er wordt gesuggereerd een wedstrijd uit te schrijven voor de naam van de tweede brug in Valkenburg, zodat deze niet de naam 'Bonk 2' gaat dragen.

Bij de rondvraag merkt raadslid Oosterlee op dat doordat het gehele gemeentehuis rookvrij is geworden, hij nu dakloos is. Hij stelt voor buiten een vaste asbak te plaatsen. De burgemeester wijst dit af en stelt voor dat raadslid Oosterlee zelf een asbak aanschaft. "Er zijn tegenwoordig heel mooie modellen die je in je zak kan bewaren." De heer Oosterlee

merkt op dat zijn vraag niet aan de burgemeester, maar aan de gehele raad gesteld is. Waarop de heer Aten, fractievoorzitter van het CDA, de opmerking van de burgemeester herhaalt; "Je hebt tegenwoordig mooie modellen die je in je zak kan bewaren." Na de vergadering komen we raadslid Oosterlee tegen: hij rookt buiten een sigaretje.

Na vijftig minuten van noeste arbeid, komt er een einde aan de vergadering. Zelfs voor Valkenburgse begrippen is dit kort. Vervolgens wordt het karretje met de hapjes en drankjes binnengereden.

"Dit kan je geen raadsvergadering meer noemen," volgens de heer Rosier, raadslid voor de VVD. Mevrouw Smits-Visser, wethouder: "Het is eerder een theekransje."

Den Haag

Twee weken later is Den Haag aan de beurt. Nog voor binnenkomst komen we één van de raadsleden tegen. "Ik ben het geheime wapen van de VVD," aldus Dufresne fractievoorzitter voor Leefbaar Den Haag, gekleed in een Mickey Mouse T-shirt met VVD-ballonnen om zijn middel geknoopt. Hij hoopte met deze actie de VVD belachelijk te maken.

Bij het vaststellen van de agenda begint het echte werk. Leefbaar Den Haag maakt bezwaar tegen het feit dat er geen mondelinge vragen gesteld mogen worden. Dufresne erkent echter het gezag van de burgemeester. Van de inspraakronde wordt gretig gebruik gemaakt. De eerste spreker is een medewerker van de YMCA, gevolgd door personen die zich inzetten voor uitgeprocedeerde asielzoekers. Er wordt een beeld geschetst van enkele schrijnende gevallen, in een poging de burgemeester en de raad ervan te overtuigen iets te doen om de uitzettingen te voorkomen. Ondanks de ernst van het onderwerp, maken de raadsleden gebruik van de gelegenheid om de krant te lezen.

Hierna volgt een tweeminutendebat van drie kwartier. De SP dient een motie in waarin het college gevraagd wordt iets te ondernemen voor de schrijnende gevallen. Leefbaar Den Haag merkt op dat de raad zich nu al bezig

"De publieke opinie speelt een belangrijke rol voor Leefbaar Den Haag."

houdt met beslissingen die pas vier dagen eerder in de Kamer zijn genomen. Fractievoorzitter Dufresne: "Ik vond het juist de charme van de overheid: dat het allemaal zo langzaam gaat. De inkt van het besluit van de regering is nog niet droog, of we gaan er al met de raadsvergadering overheen. Hier lijkt het wel of hazen rennen in

plaats van schildpadden lopen, zoals we van de overheid gewend zijn." De motie wordt uiteindelijk ingetrokken, nadat burgemeester Deetman opmerkt dat het uitzettingsbeleid niet onder zijn bevoegdheid valt maar onder die van de minister. De SP stelt zich tevreden met de belofte van Deetman om via stille diplomatie de minister over te halen bepaalde gevallen te heroverwegen. Dan volgt een debat over de grootschalige herstructurering van de wijk Transvaal. Onderdeel van de herstructurering is het voorstel de spreuken op de oude gevelstenen te verwerken in een monument voor de sociale woningbouw. Vooral de heer Pijl van de SGP is hier voorstander van. De SP had echter kritiek. "Een monument is voor dode of verdwenen mensen of dingen. Wij willen de sociale woningbouw niet zo ten grave dragen. Als er een monument komt dan zal de SP elke maand een kranslegging organiseren, want elke maand worden er nog huizen gesloopt."

Bij deze raadsvergadering zijn de hanggroepjongeren wel aanwezig. Het gaat hier om vrijwilligers van de YMCA in de wijk Transvaal. De YMCA zorgt in Transvaal voor naschoolse opvang activiteiten voor de jeugd. Ze is nu nog gehuisvest in de kelder van de Julianakerk. Deze kelder wordt in verband met de herstructurering van de wijk verbouwd tot een fietsenhok. In de wijk is geen vervangende ruimte beschikbaar die betaalbaar is voor de vereniging. "Organiseer eens een braderie om geld voor elkaar te krijgen. Of een sponsorloop. U doet misschien wel belangrijk werk maar waarom zou de gemeente hieraan bijdragen?" Aldus de VVD. De heer De Jager van Politieke Partij Scheveningen: "Waarom organi-

seert de VVD geen braderie in plaats van de subsidie voor politieke partijen te ontvangen?" De VVD kijkt een gegeven paard niet in de bek. "Ach, ze zijn er nu eenmaal." Leefbaar Den Haag heeft ook een originele oplossing voor de geldproblemen van de YMCA, door te stellen dat hun 'moederorganisatie' uit Amerika hen wellicht kan helpen. Het wijkplan Transvaal wordt uiteindelijk gesteund door alle partijen op de Haagse Stadspartij na. Bovendien worden er twee moties van de PvdA aangenomen. De ene motie betrof een onderzoek naar de kosten en baten van ondergrondse huisvuilinzameling. De tweede motie was een verzoek om de mogelijkheid van voortgezet onderwijs in Transvaal te onderzoeken.

Ook speelt de publieke opinie een belangrijke rol voor Leefbaar Den Haag. De raadsvergaderingen worden namelijk live uitgezonden op Den Haag TV. "Meneer de burgemeester ik ga van u wegstijgen want ik heb thuis gehoord dat ik anders scheef in beeld kom. Dus ik kijk van u weg omdat ze anders thuis denken dat ik scheef ben." "We hadden het over de wijk Transvaal. U dwaalt af." "Ja, maar ik zeg even dat ik van u wegstijg, dan kunt u daar alvast aan wennen." Toch houdt de heer Dufresne dit niet lang vol. "Ik kan niet van u wegstijgen. Gezag trekt als een magneet."

Ondanks de vele onderbrekingen van sommige raadsleden, worden er in de raad van Den Haag belangrijke zaken besproken. Het merendeel van de raad stelt serieuze vragen, zoals mevrouw Gyömörei-Agelink, fractievoorzitter van de SP, die haar twijfels uit over de financiering van de herstructurering van de wijk Transvaal. Ook wordt wethou-

der Hilhorst op het matje geroepen, omdat de bouwvergunning van het nieuwe stadion van ADO Den Haag, opeens geschorst was.

elkaar om. Er hangt een gevoel van onskent-ons. Omdat er geen serieuze onderwerpen op de agenda stonden werd er deze avond ook niet serieus vergaderd. In Den Haag vinden er meer debatten plaats. Er worden serieuze vragen gesteld. De raadsleden hadden zich goed voorbereid. De dualisering die sinds 2002 ingevoerd is komt in Den Haag goed naar voren. De controlefunctie van de raad was duidelijk merkbaar, vooral in het debat over de herstructurering van de wijk Transvaal.

Dus ergens hebben Van Kooten en De Bie misschien wel gelijk. In Valkenburg was de vergadering voornamelijk een informele aangelegenheid. In Den Haag werd serieuze zaken afgewisseld met humoristische zaken. De gemeenteraad in Den Haag was inderdaad professioneler. In zoverre kan gezegd worden dat grootte van de gemeente wel degelijk van belang is voor de wijze waarop een raadsvergadering wordt geleid. Het lijkt erop dat een professionele manier van werken enige relatie heeft met de grootte van een gemeente. Echter het blijft lastig om naar aanleiding van slechts twee raadsvergaderingen hier een welgefundeerde uitspraak over te doen, laat staan om een oorzaak aan te wijzen voor de verschillen tussen Valkenburg en Den Haag. Dit neemt niet weg dat het sowieso interessant is om te zien hoe raadsvergaderingen in een grote en een kleine gemeente verlopen. □

Frank van der Plas & Simone van Elk

De gemeente Valkenburg in actie

Slot

De sfeer van de twee gemeenten is zeer verschillend. In de raad van Valkenburg kan er gelachen worden. Iedereen gaat vriendschappelijk met

Nederland is klein. Denk groot.

Afgelopen februari ben ik naar Londen geweest met de B.I.L. Geheel incognito maakte ik deel uit van het gezelschap van 50 man dat Londen (met succes) onveilig maakte. En eerlijk is eerlijk, afgezien van de pubs en die ene disco waar ik veel te veel moest betalen voor mijn biertje, moet ik toegeven dat ik aan Londen enkel positieve

gedachten heb over gehouden. Het viel mij namelijk op dat men in Londen de zaken best goed voor elkaar heeft. Afgezien van de normale problemen die een grote stad met zich mee brengt, verpauperde wijken, soms hier en daar rotzooi, vind ik dat Londen het goed doet. Er wordt veel gebouwd, sterker nog er wordt veel móóí gebouwd. En ook in de sector transport doet Londen het goed. Hoewel de stad naar eigen zeggen een inhaalslag aan het maken is, er wordt namelijk veel extra in geïnvesteerd. Volgens het ministerie van transport (men heeft er gewoon een apart ministerie voor uit de grond gestampt) investeert Londen alleen al zo'n 75 miljoen pond per week in transport. En daar wilde ik het nou net eens even over hebben. Ik bedoel 75 miljoen pond! Per week! Dat is grofweg (1 pond is ongeveer 1,5 euro) zo'n lieve 112,5 miljoen euro! Da's een behoorlijke zak euro's en iedere week wéér. Dan hebben we het overigens over een zak

euro's als extra investering. Voor die extra euro's heb je dan ook wel wat. Zo liepen we over Canary Warf, een groot nieuw zakencentrum, dat zich aan het einde bevindt van de verlenging van de Jubileeline. Men bouwde daar een nieuw stuk metrolijn met een paar nieuwe stations en er mocht uitgepakt worden. Er werd een grote zak met ponden klaar gezet en de architecten tekenden zich helemaal krom. Resultaat: naar sommigen Londenaren het beste metrostation ter wereld dat reeds vele prestigieuze prijzen heeft gewonnen. Goed dat was Londen.... Na Londen kwam de kater drievoud: Den Haag Centraal Rotterdam Centraal en het trieste dieptepunt/eindpunt Venlo. Ik doel dus op de treinreis vanuit Leiden naar mijn woonplaats Tegelen. Jarenlang is men in Nederland op rijksniveau al bezig over de "herinrichtingen" voor alledrie de stations. Vooral de eerste twee zijn vaak gespreksonderwerp om een totaal nieuw station er voor in de plaats de bouwen.

En ik kon het niet laten om mij af te vragen hoe Labour en de Tories dit zouden aanpakken. Als je bijvoorbeeld kijkt naar de wijze hoe Nederland dit aanpakt. Een vriend van me zette laatst zijn beleving van het Nederlandse beleids-

proces betreffende hernieuwing van de stations uiteen: men heeft een fantastisch plan voor een architectonisch mees-terwerk dat uiteindelijk door bezuinigingen compleet gedegradeerd wordt tot een hoopje beton met glas ertussen, dit tot grote frustratie van de desbetreffende architect. Tijdens het gehele proces staat er een man van Financiën

naast die vakkundig het gebouw financieel bijschaaft zodat het financieel wellicht positief wordt, maar architectonisch een gedrocht.

Nu weet ik niet of die desbetreffende vriend het bij het rechte eind heeft, maar als we puur naar de resultaten kijken, pakken de Londenaren dat toch iets beter aan. Er werd me verteld dat tijdens de bouw juist de architect voor het eerst de strategische leiding kreeg aan het bouwproces. Je kreeg hierdoor volgens de voorlichter een mooie artistieke creatie wat mensen ook graag willen zien. "Het oog wil ook wat", vertelde onze tourguide ons. Da's natuurlijk waar, maar naar mijn mening redeneren (veel) Nederlanders vaak: wat het oog wil zien kost de portemonnaie ook een hoop euro's. Dat die mooie dure architectuur ook een functie heeft buiten een visuele, laat men in Nederland gauw buiten beschouwing.

Nu moet mijn klaagzang natuurlijk niet te groot worden: Rotterdam en Den Haag

zijn bezig met een inhaalslag. Maar die vooruitstrevende architectuur is (vooral in Rotterdam) eigenlijk alleen maar door commerciële partijen gebracht. Goed, de ministeries zijn in Den Haag ook behoorlijk mooi geworden moet ik toegeven. Maar je ziet toch dat iets wat echt voor het publiek bedoeld is, zoals een station, weer voor problemen kan zorgen. Mijn mening is heel simpel: zet er een flinke zak met euro's neer en bouw een prachtig station dat vooruitstrevend en ambassadeur van de Nederlandse staat is naar de mensen toe. Een station is toch een soort geschenk van vaderschap staat aan zijn inwoners.

Door Engeland werden mijn ogen geopend voor de bekrompenheid van het Nederlandse denken. Het heeft een diepe indruk op me gemaakt. Hoe de rijksoverheid van Nederland de les wordt gelezen door de stad Londen. □

Hennie Hoenderbos

"Nu moet mijn klaagzang natuurlijk niet te groot worden"

Gemeentelijke herindeling: wijdverbreide acceptatie of desinteresse?

Gemeentelijke herindelingen zijn niets nieuws meer. Het aantal van 1209¹ gemeenten in 1849, is inmiddels afgenomen tot 483 in 2004, na de vorming van de gemeenten Westland, Midden-Delfland en Geldrop-Mierlo. Naar alle waarschijnlijkheid zal deze trend zich de komende jaren doorzetten. Gemeentelijke herindelingen lijken steeds meer geaccepteerd door de bevolking. De redactie van de BB was benieuwd of deze acceptatie alom echt zo is, of juist berust op een misverstand. Daarom is de redactie van de BB een kijkje gaan nemen hoe het eraan toegaat bij de fusie van de gemeenten Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg.

Dinsdagavond 20 januari 2004 werd er een inspraakavond gehouden over het herindelingsontwerp van de gemeenten Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg. De opkomst was zeer laag; slechts een handjevol personen had de moeite genomen om naar het gemeentehuis te komen. Burgemeester Jos Wienen van Katwijk beschouwt de lage opkomst als een teken dat er weinig verzet is tegen het vormen van een nieuwe gemeente². Een lage opkomst is dus een teken van acceptatie bij de bevolking en niet zo zeer van desinteresse. Opmerkelijke conclusie, maar misschien heeft burgemeester Wienen wel gelijk. Bestuurders, ambtenaren en bedrijven van de drie gemeenten zijn in ieder geval razend enthousiast over de fusie. Slechts één raadslid, uit de raad van Valkenburg, heeft tegen het voorstel gestemd. De omringende gemeenten steunen het plan. De gemeente Noordwijk vond het zelfs zo'n succes dat ze ook wilde gaan nadenken over een mogelijke fusie, bijvoorbeeld met Noordwijkerhout en Voorhout. Maar hoe zit het met de doorsnee burger? Is deze ook zo over het plan te spreken? Niet ondenkbaar is enig verzet uit de gemeenschap. Een gemeentelijke herindeling is immers een ingrijpende verandering, die ook negatieve gevolgen kan hebben, zoals toenemende bureaucratisering. De herindeling lijkt te berusten op wijdverbreide acceptatie. Waarop berust deze steun voor gemeentelijke herindeling?

Allereerst is hier sprake van een vrijwillige samenvoeging. Dit heeft het voordeel dat de gemeenten zelf het tempo kunnen bepalen waarin de fusie plaats zal vinden. De KRV-stuurgroep, die be-

staat uit de colleges van de drie gemeenten, heeft gekozen voor een relatief lange voorbereidingsperiode, namelijk drie jaar³. Bij een opgelegde fusie kan de provincie veel invloed uitoefenen op de uitgaven van de samen te voegen gemeenten.

De nieuwe gemeente zal een belangrijke positie krijgen in de regio en beter in staat zijn zelfstandig complexe taken uit te voeren. Op lange termijn zullen er ook kostenbesparingen gerealiseerd worden, wat uiteindelijk de belangrijkste motivatie voor gemeentelijke herindeling is.

De drie dorpen passen bij elkaar. In de loop van de geschiedenis zijn ze steeds dichter tegen elkaar aangegroeid. Momenteel worden zij alleen nog maar deels gescheiden door de Oude Rijn en een stukje sloot tussen Katwijk en Valkenburg. Na de samenvoeging zal de nieuwe gemeente dan ook een logische eenheid vormen. Bewoners kunnen gemakkelijk de andere gemeenten bereiken zonder grote afstanden af te hoeven leggen. Ook in cultureel opzicht lijken de gemeenten op elkaar. Ze hebben een duidelijk christelijke achtergrond, die terug bijvoorbeeld terug te zien is in de zetelverdeling van de gemeenteraden, waarin CDA en ChristenUnie goed vertegenwoordigd zijn. Waarschijnlijk zouden Katwijkers minder tevreden zijn indien zij bijvoorbeeld met Noordwijk zouden moeten fuseren. De verschillen tussen de twee badplaatsen zijn namelijk veel groter.

In Noordwijk is er bijvoorbeeld geen zondagsrust. Bij een fusie zou dit meteen op problemen stuiten: welke van de twee gemeenten moet zich dan aanpassen?

De inwoners van Rijnsburg en Valkenburg zijn voor een gedeelte aangewezen op de voorzieningen van Katwijk. Valkenburg beschikt slechts over een beperkt aantal winkels, waaronder één kleine supermarkt. Voor kleding en dergelijke zijn Valkenburgers aangewezen op Leiden en Katwijk. Verder er zijn veel Rijnsburgers en Valkenburgers die naar Katwijk gaan om een bezoek te brengen aan het zwembad, het strand of het uitgaansleven. Na de samenvoeging zal het niveau van voorzieningen alleen nog maar toenemen. Er zijn dan meer mogelijkheden om te investeren op het

"Slechts een handjevol mensen had de moeite genomen naar het gemeentehuis te komen"

gebied van dienstverlening, zoals het digitale loket en de 'elektronische' gemeente⁴. De nieuwe gemeente heeft bovendien met ongeveer 60.000 inwoners meer draagvlak voor voorzieningen zoals sportaccommodaties en een theater. De toename van de lokale lasten die deze beslissingen met zich meebrengen, zijn vooral afhankelijk van de eisen die de nieuwe gemeente aan zichzelf gaat stellen.

Met meer dan 41.000 inwoners is Katwijk veruit de grootste gemeente van de drie. In het proces heeft Katwijk een centrale rol. De burgemeester is voorzitter van de KRV-stuurgroep en de inspraakavonden vinden plaats in het Katwijkse gemeentehuis. De samenvoeging betekent meer gemeentelijke inkomsten, zonder het risico te lopen dat de Katwijkse problematiek te ver op de achtergrond raakt. De laatste jaren is er veel moeite gedaan om de begroting sluitend te krijgen. Een gevolg hiervan was dat Katwijk haar positie in de top-5 van goedkoopste gemeenten van Nederland kwijtraakte.

Rijnsburg telt bijna 15.000 inwoners en staat bekend om één van de vestigingen van de grootste bloemenveiling ter wereld: FloraHolland. Verder staat de gemeente als een armlastige gemeente te

problemen die een stad met zich meebrengt. Fusieren met Katwijk en Rijnsburg is dan voor de inwoners een goedkopere oplossing.

Omdat Valkenburg een kleine gemeente is, zijn raadsleden toegankelijk voor burgers. Ook is het een koud kunstje om alle ondernemers van het dorp bij elkaar te roepen voor een inspraakavond. Bij een fusie gaat deze persoonlijke band deels verloren, waardoor je

van Valkenburgers meer verzet tegen de gemeente zou verwachten. Wel zal er geprofitteerd worden van een betere organisatie van de gemeentelijke voorzieningen. De gemeente Valkenburg heeft de reputatie opgebouwd ambtelijke stukken kwijt te raken. Zo is er een caféhouder waarvan de gemeente al drie maal de vergunning van is kwijtgeraakt, met alle gevolgen van dien. Een professionele ambtelijke organisatie die een fusie met zich meebrengt, kan dus geen kwaad.

Een nieuwe gemeente moet natuurlijk ook een naam hebben. De stuurgroep heeft een heel pakket van eisen waar de nieuwe dorpsnaam aan moet voldoen⁵. De naam moet herkenbaar zijn en makkelijk in het gehoor liggen. Bovendien moet de naam ook buiten de regio bekend zijn en mensen moeten een idee hebben waar ze de plaats kunnen vinden. De naam moet ook een verbinding hebben met de geschiedenis. Na lang zoeken is de keuze uiteindelijk gevallen op de naam 'Katwijk', die volgens de stuurgroep voldoet aan de gestelde eisen. Op die manier krijgt de gemeente een naam die verankerd is in de geschiedenis en tevens enige bekendheid geniet. Deze naam heeft ook enkele voordelen boven het verzinnen van een nieuwe naam. Er worden kosten bespaard, omdat er niet geïnvesteerd hoeft te worden in naamsbekendheid en in het bedenken van een nieuwe naam. Een nieuwe naam is alleen succesvol als deze meteen consequent

gebruikt wordt, zoals bij Nieuwegein het geval was. Bovendien is ervoor gekozen om de oude dorpsnamen op de voorgrond te houden. Postadressen blijven ongewijzigd. Op de borden komt alleen de volgende toevoeging te staan: 'gem. Katwijk'.

Bij een gemeentelijke herindeling is het zo dat een stukje van de autonomie en de lokale karakteristiek verloren gaat, ten koste van een betere doelmatigheid en een sterkere positie binnen de regio. Uiteindelijk profiteren burgers van de betere voorzieningen die de grotere gemeente te bieden heeft. In het geval van Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg is gezien dat de drie dorpen bij elkaar passen en dat ernaar gestreefd is zoveel mogelijk van de lokale cultuur te behouden. Het lijkt erop dat de burger niet ontevreden is over deze ontwikkelingen. Al zegt dat nog niets over hoe de situatie zal zijn nadat de fusie eenmaal voltrokken is. —□

Frank van der Plas

Noten

1. Neelen, G.H.J.M.; M.R. Rutgers; M.E. Tuurenhout (red.) (2003) [1999]; *De bestuurlijke kaart van Nederland*, Bussum: Uitgeverij Coutinho:112
2. *Leidsch Dagblad* (2004), "KRV-fusie: weinig interesse maar ook geen verzet", 21 januari.
3. <http://www.krvfusie.nl/> bezocht op 5 januari 2004
4. http://www.vlok.net/nieuws/news_item.asp?NewsID=126 bezocht op 5 januari 2004
5. "Krachtig met Karakter", herindelingsontwerp gemeenten Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg, te vinden op <http://www.krvfusie.nl/>

Werkgever: Gemeente Den Haag

De Gemeente Den Haag heeft als grote werkgever op gemeentelijk niveau veel te bieden voor bestuurskundigen. Anneke Dui Den Haag vinden...

Anneke Duijvenvoorde

Ik ben in september 1999 begonnen met het doorstroomprogramma van Bestuurskunde (na de Hogere Europese Beroepen Opleiding), en in januari 2002 afgestudeerd. Op 1 januari 2002 ben ik begonnen bij de Gemeente Den Haag en daar werk ik als financieel beleidsmedewerker bij het Expertisepunt Subsidies van de directie Financiën van de Bestuursdienst.

Het is interessant om te werken bij de Gemeente Den Haag, omdat het een grote organisatie is met veel verschillende projecten.

Voor mijn werkzaamheden op subsidiegebied kom ik in aanraking met veel mensen en met de meest uiteenlopende projecten waarvoor subsidie wordt gezocht. Dit maakt het werk afwisselend, geen dag ziet er hetzelfde uit. Van uit mijn generalistische achtergrond als bestuurskundige vind ik het een uitdaging me in al deze projecten in te leven en op zoek te gaan naar passende subsidiemogelijkheden. Verder zijn er veel contacten met de subsidieverlenende instanties, waaronder ministeries, de provincie en de Europese Commissie. De contacten met deze instanties zijn heel belangrijk in het werk. Nog veel belangrijker is het om binnen de organisatie contacten op te bouwen en je netwerk te onderhouden. In dit werk is het bovendien belangrijk voortdurend in te spelen op alle nieuwe ontwikkelingen omdat die bepalen waarvoor nieuwe subsidiemogelijkheden ontstaan. Dit vereist een flexibele houding en een brede visie. Het werken bij de gemeente Den Haag is geweldig, omdat er veel jonge mensen werken met veel denk- en doe-kracht. Ook het opzetten van het Expertisepunt Subsidies zie ik als een voorbeeld daarvan. Met het Expertisepunt Subsidies zijn we een

stel pioniers, die door de organisatie heen verbanden proberen te leggen en zo kennis en ervaring aan elkaar willen koppelen, om op die manier optimaal gebruik te maken van subsidie-mogelijkheden.

Marian Kluijtmans

Na enkele jaren uitgebreid kennis van het openbaar bestuur te hebben opgedaan, leek het mij erg interessant om trainee te worden. De keuze tussen de rijksoverheid en de gemeente was niet eens zo eenvoudig. Ik kan nu zeggen dat ik enorm blij ben, sinds september

“Dankzij bestuurskunde had ik al gauw door hoe de organisatie van de Gemeente in elkaar zit en hoe ik daarbinnen de juiste wegen kon bewandelen.”

2003 werkzaam te zijn voor de Gemeente Den Haag. Juist omdat je bij de gemeente op lokaal niveau bezig bent, worden de resultaten van het beleid ook echt zichtbaar. Sinds kort woon ik in Den Haag en ik vind het geweldig om in de stad te wonen waarvoor ik werkzaam ben. Ik kan me nog steeds verbazen over het feit, dat het werkterrein van de gemeente zo enorm gevarieerd en breed is.

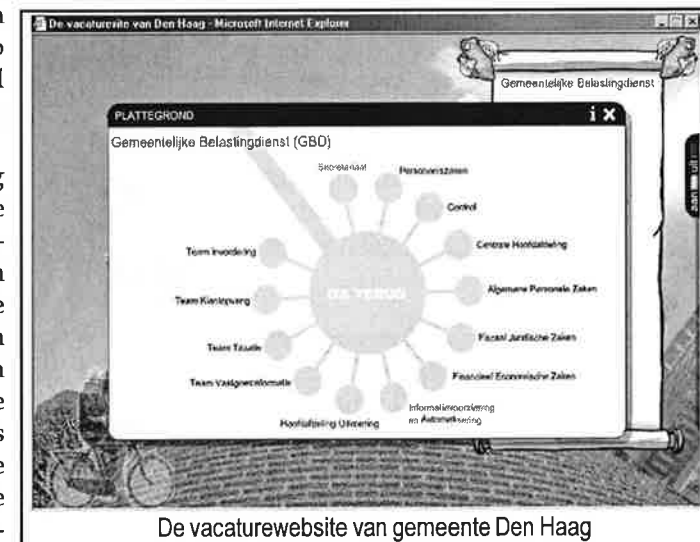
Het spreekt mij erg aan om gedurende twee jaar op verschillende plekken binnen de gemeente werkzaam te zijn en diverse opleidingen en cursussen te kunnen volgen. Als trainee bekleed je zeker een speciale plek binnen de ge-

meente. Er gaan deuren voor je open, die normaal gesproken gesloten zouden blijven. Een belangrijke voorwaarde is natuurlijk wel dat je zelf ook initiatief neemt.

Mijn eerste werkplek is bij de productgroep Buitensport/Sport-support van de dienst OCW. Als trainee Advies en Management houd ik mij onder meer bezig met de reorganisatie van de productgroep, schrijf ik het Bedrijfsplan en heb ik een programma opgesteld voor urenregistratie. Mijn takenpakket is erg divers en dat maakt het werken juist zo interessant. Als trainee krijg je ook een mentor toebedeeld. Het is erg prettig je ervaringen te bespreken met iemand, die al langer werkzaam is. Ook wordt er veel aandacht besteed aan je persoonlijke ontwikkeling. Met mijn trainee collega's heb ik regelmatig een training, maar ik heb ook de mogelijkheid om een training te volgen die past in mijn persoonlijk ontwikkelingsplan.

Jan Korff de Gidts

Hmm, ja ik moet al weer even terugdenken hoor want ik ben al weer even weg uit Leiden. Eind 2000 ben ik afgestu-deerd, in februari 2001 bij de Gemeente Den Haag gaan werken als managementtrainee en dat heb ik afge-rond in maart 2003. Een erg leuke en vooral leerzame tijd waarbij ik me in het eerste jaar op de interne informatie-voorziening van de Dienst Stadsbeheer mocht storten. Dankzij bestuurskunde

had ik al gauw door hoe de organisatie van de Gemeente in elkaar zit en hoe ik daarbinnen de juiste wegen kon bewandelen, erg handig dus. Vanuit het bestuur gezien werkt het echter net even anders en dat merkte ik wel in mijn tweede traineejaar bij de directie Personeelszaken, Organisatie en Informatievoorziening bij de Bestuursdienst. Waar eerst alles via de directeur liep, moest ik nu ineens mee naar de wethouder als ik een stuk gemaakt had! Politieke sensitiviteit ontwikkelen dus, zoals ze dat zo mooi noemen, wat zoveel betekent als dat je weet hoe er vanuit de Gemeenteraad en de andere wethouders naar jouw stuk gekeken wordt. Belangrijk is dat je

hierbij alle verschillende invalshoeken meeneemt en ik ben blij dat ik in mijn studie ook met zo'n 'bril' heb leren kijken. Ik werk nog steeds bij dezelfde directie en adviseer nu het College van B&W over het verstrekken van subsidies voor ICT-projecten aan instellingen of organisaties in de stad. Als concernadviseur moet ik overigens ook soms Den Haag vertegenwoordigen op intergemeentelijk of landelijk niveau, waarbij dan ook bijvoorbeeld het Ministerie van Binnenlandse Zaken aan tafel zit. Al is dit een stapje abstracter en wat verder weg van de

burger, dit is ook erg leuk omdat je dan andere gemeenten kan helpen door mijn ervaringen vanuit Den Haag te vertellen en andersom. Kortom, als bestuurskundige heb ik het erg naar mijn zin bij de Gemeente Den Haag! □

Uw toekomstige collega's volgens de website van Gemeente Den Haag

Of je nu trainee wilt worden zoals Jan en Marian, of dat je gewoon aan de slag gaat zoals Anneke, de Gemeente Den Haag biedt bestuurskundigen een interessante werkomgeving. Ook interesse, kijk op onze website: www.denhaag.nl. Voor informatie over het traineeprogramma mail of bel Nathalie Denz n.denz@bsd.denhaag.nl, 070-353 2502.

“(Komische Noot)?!”

European Tweety

Goed openbaar bestuur als leidraad in nieuwe strategie Algemene Rekenkamer

Periodiek stelt de Algemene Rekenkamer haar strategie bij om zo goed mogelijk in te spelen op vragen en ontwikkelingen in haar omgeving. De keuzes die in de nieuwe strategie 2004-2009 zijn gemaakt zijn een logisch vervolg op de richting van de afgelopen jaren.

Bijdragen aan goed openbaar bestuur staat centraal in het werk van de Algemene Rekenkamer. Voor een beschrijving van dit begrip hanteert zij de kenmerken die de Verenigde Naties (VN) hanteert voor goed openbaar bestuur:

- onpartijdig en open;
- rechtszeker;
- participatief;
- gericht op draagvlak en consensus;
- vraaggericht (responsief);
- effectief en efficiënt;
- legt publieke verantwoording af (accountable);
- transparant.

De Algemene Rekenkamer rekt vier aspecten van goed openbaar bestuur tot

en verantwoordelijkheden, enerzijds tussen de bestuurslagen onderling en anderzijds tussen de overheid en instellingen op afstand van het Rijk. Tegelijkertijd veranderen de opvattingen over de rol van de overheid ten opzichte van de burger. Er is sprake van een terugtrekkende overheid en tegelijkertijd een blijvende verantwoorde-lijkheid van diezelfde overheid voor beleidsterreinen als onderwijs, zorg en veiligheid. De verhouding overheid-markt wordt complexer. De overheid stoot taken af aan de markt, maar blijft er weer bij betrokken door toezicht of regelgeving. De veranderende verhoudingen tussen de overheid en organisaties op afstand

De Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer heeft als onafhankelijke Hoog College van Staat de taak om het intern functioneren en het extern presteren van het Rijk en de daarmee verbonden instellingen te toetsen en te verbeteren. Zij onderzoekt of het geld van de rijksoverheid rechtmatig en doelmatig wordt geïnd en uitgegeven. Ook beoordeelt ze of het bestede geld de beoogde resultaten heeft opgeleverd. De Algemene Rekenkamer is daarbij onafhankelijk van de regering en het parlement: ze bepaalt zelf wat ze onderzoekt, hoe ze dat doet en wat ze daarvan in de openbaarheid brengt. De taken, bevoegdheden en rechtspositie van de Algemene rekenkamer zijn geregeld in de Grondwet en de Comptabiliteitswet. In haar missie is vastgelegd hoe zij aan de in de wet vastgelegde taken inhoud wil geven.

haar domein. Dat zijn transparantie, publieke verantwoording, effectiviteit en efficiëntie en vraaggerichtheid. Deze aspecten heeft de Rekenkamer vertaald in twee pijlers in haar nieuwe strategie: 'Verantwoording en toezicht' en 'Aansluiting van beleid en uitvoering'. De eerste pijler draagt bij aan een transparante overheid die verantwoording aflegt over wat zij doet, oftewel het functioneren van het openbaar bestuur. De tweede pijler, gaat over de effectiviteit (de prestaties) van de overheid.

Eerste pijler: Toezicht en verantwoording

Binnen het openbaar bestuur vinden verschuivingen plaats van taken

maken een aanpassing van het toezicht en de verantwoording noodzakelijk.

In de eerste pijler van de strategie wil de Algemene Rekenkamer zichtbaar maken of de ministeriële verantwoordelijkheid waargemaakt is, het parlement zijn controlerende taak kan waarmaken en de burger en maatschappelijke organisaties inzicht hebben in de besteding van de publieke middelen, de geleverde prestaties en de effecten, kortom laten zien hoe de overheid functioneert en of het belastinggeld goed wordt besteed.

Tweede pijler: Aansluiting tussen beleid en uitvoering

In het rapport "Tussen beleid en uitvoering; lessen uit recent onderzoek"

dat de Algemene Rekenkamer in maart 2003 publiceerde, keek zij terug op enkele jaren onderzoek en concludeerde dat veel beleid niet of niet goed wordt uitgevoerd. Het beleid bleek niet kloppend te krijgen met de beschikbare middelen in mensen en geld en de voor de uitvoering uitgetrokken tijd. Deze kloof tussen beleid en uitvoering doet zich onder meer voor doordat er in de beleidsontwikkeling te weinig aandacht is voor de uitvoerbaarheid van het beleid. De kloof is ook een uiting van bestuurlijk falen op plaatsen waar overheden gedeelde verantwoordelijkheden hebben voor gezamenlijke beleidsontwikkeling en waar een scheiding bestaat tussen beleidsbepaling en beleidsuitvoering. Kortom: de prestaties van de overheid blijven achter.

In de tweede pijler van de strategie richt de Algemene Rekenkamer haar onderzoek vooral op die terreinen waar het gaat om basisvoorzieningen voor de burger. Het gaat daarbij met name om domeinen waar de gevolgen van een gebrekkige aansluiting het grootst zijn. De Algemene Rekenkamer richt zich op drie domeinen en de sectoren die daar binnen vallen:

1. publieke voorzieningen: zorg, onderwijs, werk en inkomen;
2. veiligheid: veiligheid in de woon- en leefomgeving, voedselveiligheid, terrorismebestrijding;
3. duurzame ontwikkeling: duurzame energie, duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen, biodiversiteit. □

Vivienne Scheltema-Castenmiller

Meer over de Algemene Rekenkamer, het rapport *Tussen beleid en uitvoering* en haar nieuwe strategie: www.rekenkamer.nl

Vivienne Scheltema-Castenmiller werkt als persvoorlichter bij de Algemene Rekenkamer en schreef dit artikel op persoonlijke titel. Zij was in het jaar 1994-1995 voorzitter van de BIL.

Rijk, provincie en gemeente: Bestuurlijke vernieuwing of profilering.

Bestuurlijke vernieuwing is hét item van de laatste tijd. Overal duiken interviews met Thom de Graaf, onze minister van de prestigieuze post Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties, op in de media. Bestuurlijke vernieuwing, lang niet iedereen weet wat die bestuurlijke vernieuwing precies inhoudt en Thom de Graaf wil dit met alle liefde en plezier te pas en te onpas toelichten in de media. Een districtenstelsel of een gekozen burgemeester, of het allemaal verwezenlijkt wordt is nog onzeker.

Als het aan D66 en Thom de Graaf ligt zal het allebei ingevoerd worden. In welke vorm is nog onduidelijk. Het idee van o.a. de PvdA, dat de grootste partij in de gemeenteraad de burgemeester levert klinkt niet gek, maar of het verstandig is om alle burgemeesters tegelijk in 2006 te ontslaan, zoals De Graaf voorstelt betwijfel ik ten zeerste. Massaoontslag van burgemeesters in 2006 leidt mijns inziens tot bestuurlijke instabiliteit. Een geleidelijke invoering van de gekozen burgemeester is misschien verstandiger, ondanks de bezwaren die Thom de Graaf hiertegen aanvoert.¹ Of het er allemaal van komt moet nog maar blijken in 2006.

Zoals in de vorige Bestuurskundige Berichten al te lezen viel, gaat ook de B.I.L. niet voorbij aan bestuurlijke vernieuwing. In zijn lezing van 4 november 2003 propageerde burgemeester Opstelten met veel enthousiasme een systeem van een gekozen burgemeester. Misschien moeten we ons niet alleen afvragen of er een gekozen burgemeester moet komen, maar dient bestuurlijke vernieuwing veel verder te reiken in het openbaar bestuur. Deze gedachte is niet (gelukkig) nieuw. De herindeling van gemeenten en de wet dualisering gemeentebestuur zijn pogingen om het openbaar bestuur te vernieuwen. Of ze ook succes hebben is twijfelachtig. De herindeling van kleine gemeenten tot één grote gemeente wordt lang niet in alle gemeenten door de burger waargenomen als een positieve verandering. Veelal voelen burgers van kleine deelgemeenten zich in hun nieuwe herverdeelde gemeente anoniemer dan voorheen. De herindeling wordt niet zelden gezien als een oorzaak van toenemende bureaucratisering van de overheid. Centralisatie van allerlei publieke

diensten, zoals politie en brandweer bijvoorbeeld, is een verschijnsel dat bij herindelingen vaker voorkomt en niet even positief gewaardeerd wordt door burgers. Niet alleen de herindeling heeft zijn nadelen, ook de wet dualisering gemeentebestuur kan tot gespannen si-

“De herindeling van kleine gemeenten tot één grote gemeente wordt lang niet altijd door de burger waargenomen als een positieve verandering.”

tuaties leiden, omdat wethouders het gevoel hebben dat ze verkeren in een situatie waarbij er sprake is van twee kapiteins op één schip. Een situatie die niet geheel ondenkbaar is en tot opstappen van wethouders kan leiden. Of dit bevorderlijk is voor openbaar bestuur betwijfel ik. Uiteraard valt te verdedigen dat wethouders eraan moeten wennen dat ze meer rekening dienen te houden met de gemeenteraad. Voor mij zijn het echter indicatoren dat de vernieuwing in de gemeentelijke bestuurslaag nog niet echt soepel verloopt. Met de herindeling, de gekozen burgemeester en de wet dualisering gemeentebestuur mag immers wel gezegd worden dat de gemeentelijke

bestuurslaag bestuurlijk behoorlijk is aangepakt.

Niet onwaarschijnlijk zullen de aanpassingsproblemen aan de wet dualisering gemeentebestuur, de gevolgen van de gemeentelijke herindeling en de gekozen burgemeester (wanneer dit ook mag zijn ingevoerd) vanzelf verminderen, maar misschien is het wel interessant om eens af en te afvragen of de bestuurslagen nog wel voldoen zoals ze nu zijn. Niet alleen op gemeentelijk niveau kan vernieuwing geen kwaad, ook de provincie kan wel wat modernisering gebruiken (eventueel zou het ook nog bij kunnen dragen aan een beter PR). De provincie lijdt al jaren aan een teruglopende belangstelling van de doorsnee burger. Wat nog niet wil zeggen dat het provinciaal bestuur niet werkt, dit moet eerst nader worden bezien voordat die conclusie getrokken kan worden. Echter men dient zich wel af te vragen waar een bestuurslaag haar bestaansrecht aan ontleent als ze democratisch gezien zo beperkt gelegitimeerd is, zoals aan de lage opkomstcijfers voor provinciale statenverkiezingen is te zien.

Vooruitlopend op het thema ‘Europa’ van één van de volgende Bestuurskundige Berichten is het interessant om je af te vragen waarom de provincie niet inspeelt op het toenemende belang van regio’s. Dit ‘regionalisme’, gestimuleerd door die andere impopulaire politiekbestuurlijke institutie, Europees Parlement, heeft zelfs geleid tot een eigen lobby-kantoor voor provincies in Brussel. Staatsrechtelijk gezien is de provincie één van de sterkste regionale

De minster van Bestuurlijke vernieuwing Thom de Graaf

bestuurslichamen die er zijn. Ze heeft geen gesloten huishouding, maar een open huishouding, is rechtstreeks gekozen en heeft tal van toezichhoudende functies die de meeste regionale bestuurslichamen in Europa niet hebben. In praktijk is de rol van provincies op het gebied van Europa echter lang niet zo groot. De verbazing over de ondergewaardeerde positie van de provincie neemt nog meer toe als je bedenkt dat historisch gezien de oorsprong van ons land ligt bij een regionaal verbond

“De provincie dient veel zichtbaarder te zijn als een bestuurslaag die opkomt voor regionale ontwikkelingen.”

van zeven provinciën. Niet voor niets zag Thorbecke de provincie als een ideaal politiek, democratisch gelegitimeerd lichaam tussen rijk en gemeente in. Uitstekend in staat om regionale ontwikkelingen in goede banen te leiden. Het toenemende belang van regionale ontwikkelingen die een rol spelen in Europese besluitvorming zou dus juist moeten leiden dat de provincie in toenemende mate een populairdere bestuurslaag wordt. Echter daar is bij de provincie weinig van te merken.

Niet onwaarschijnlijk is de beperkte rol van de provincie een gevolg van de verzuiling geweest. Tijdens de verzuiling hadden de zuilen grotendeels de rol van de provincies overgenomen als voorvechters van regionale belangen en het misverstand is ontstond dat de provincie slechts van belang was voor technische bestuurszaken, zoals administratie en water- en wegenbeheer. Met de ontzuiling zou men verwachten dat de provincie haar rol als voorvechter van regionale belangen weer terug weet te winnen. Provincies bleken echter niet in staat hun ‘oude rol’ weer op te pakken, vooral vanwege hun zwakke positie in het openbaar bestuur t.o.v. rijk en gemeente.² Gevolg was een jarenlange discussie over het nut en de inrichting

van provincies. Nu in Europa vooral regionale ontwikkelingen en plaatsen politiek gezien aan terrein winnen lijkt de uitdaging voor de provincie te zijn aangebroken om zich te profileren als bestuurslaag. Niet alleen steden of onderwerpen als kennis en onderwijs zijn enkel nog van belang, Europees gezien wordt er toenemend belang gehecht aan sociaal-economische of culturele regio’s.

Desondanks lijkt het alsof er op de één of andere manier er niet het besef is dat de provincie bij uitstek geschikt is voor regionale politieke problemen. Mocht dit wel zo zijn, dan is het niet duidelijk genoeg, naar de burger toe, dat de provincie haar taak als voorvechter van regionale belangen oppakt. Althans mij is het nog niet opgevallen!

Een reden daarvoor is wellicht dat er vanuit onze nationale regering weinig wordt gedaan aan promotie van Europa. Met enige overdrijving kan toch wel gesteld worden dat vanuit de landspolitiek al jaren een strategie wordt gevoerd dat alle ‘goede’ besluiten in Den Haag worden bedacht en de ‘slechte’ of impopulaire besluiten uit Brussel afkomstig zijn. Reclame voor Europa als bestuurslaag is zeer gering, laat staan dat er gerealiseerd wordt dat Europa een Europa van de regio’s is, waarin provincies een grotere rol moeten spelen om die regionale belangen te behartigen. De provincie dient veel zichtbaarder te zijn als een bestuurslaag die opkomt voor regionale ontwikkelingen. Enige hulp vanuit Den Haag om dit zichtbaarder te maken zou geen kwaad kunnen. Zeker als je bedenkt dat zo’n 50 à 60 procent van onze wetgeving bepaald wordt door Europa. Echter ik heb sterk de indruk dat deze kans gemist wordt.

Misschien dat we eerst enige bestuurlijke vernieuwing moeten doorvoeren voordat het belang van regio’s, regionale ontwikkelingen en een bestuurslaag die daarvoor opkomt doordringt. Ik stel voor gelijk ingrijpend te handelen. De provincies dienen dan afgeschaft te worden en tegelijk vervangen te worden met de invoering van het

Verschillende bestuurslagen: de gemeenteraad en het gouvernementsgebouw van Limburg

nieuwe kiesstelsel. In plaats van een provinciaal bestuur een bestuur op basis van één of meerdere kiesdistricten.³ Waar in elk districtsbestuur van elke gemeente binnen dat district een wethouder vertegenwoordigd is, een beetje zoals de Raad van ministers in Europa, wellicht een idee voor Thom de Graaf? Misschien is het in te voeren tussen de jaren 2006 en 2010? □

Hessel Heins

Noten

¹ “Minister: toch collectief ontslag burgemeester”, NRC Handelsblad 28 januari, www.nrc.nl/binnenland/artikel/1075270413413

² Th. Toonen, (1999) “Provincies passen in modern bestuur”, www.nrc.nl/w2/lab/profiel/statenverkiezingen/nieuws/0203990html

³ “Kiesraad: districtenstelsel De Graaf onbegrijpelijk”, www.volkskrant.nl/denhaag/1075787726569.htm. <http://www.parlement.com/9291000/modules/fyatie4j?key=gjmcvwew>

Grenzeloos Vernieuwen?

'De mogelijkheden en beperkingen voor het Openbaar Bestuur

**NH Congrescentrum De Leeuwenhorst
dinsdag 18 en woensdag 19 mei 2004**

**lezingen
discussies
workshops
masterclasses
entertainment
borrels
diner**

LCB 2004

**Met onder meer:
Guus Berkhout
Paul Frissen
Thom de Graaf
Frank de Grave
Paul 't Hart
Anton Hemerijck
Mark Rutte
Mark van Twist
Lodewijk de Waal
Jan Jaap van der Wal**

**Voor meer
informatie:**

www.lcb.nl

INTERVIEW

Interview Gedeputeerde Mevr. Dwarshuis-van de Beek

De provincie is van de drie bestuurslagen in Nederland enigszins het ondergeschoven kindje. De burger heeft weinig inzicht in wat de provincie doet en getuige de lage opkomst voor de Provinciale Staten verkiezingen is de binding tussen burger en provinciebestuur matig. Reden om een lid van de Gedeputeerde Staten, het dagelijks bestuur van de provincie, te interviewen. Mevrouw Dwarshuis-van de Beek, sinds maart 2003 Gedeputeerde namens de VVD.

Hoe bent u Gedeputeerde geworden en waarom trekt de provincie u zo?
Op 1 januari 2003 is de nieuwe Provincie-

tische legitimiteit van het provinciebestuur? Doet u nog iets om hier verbetering in aan te brengen?

"De burgers en pers zitten niet zo dicht op je waardoor je juist veel meer de gelegenheid hebt om op de lange termijn te werken."

wet aangenomen waarmee ook voor de provincies het dualisme van toepassing werd. Dat betekent dat provincies ook van buiten Provinciale Staten, Gedeputeerden mogen voordragen. Dat was bij mij ook het geval, ik ben negen jaar wethouder geweest in Leidschendam-Voorburg en toen ben ik gepolst of ik interesse had in de functie van Gedeputeerde. Ik wilde binnen het openbaar bestuur wel weer eens nieuwe uitdaging aangaan. Ik kon een portefeuille krijgen met daarin Water, Europa, Delta-metropool, Zuidvleugel, groene Hart, Regio en Streekplan Zuid-Holland Oost. Ik vond het gemeentebestuur erg leuk, omdat je dicht bij de burger staat en te maken hebt met elke-dag-problematiek. Het kost moeite als gemeentebestuur lijnen op de lange termijn uit te zetten. Met de provincie is dat net andersom. De burgers en pers zitten niet zo dicht op je waardoor je juist veel meer de gelegenheid hebt om op de lange termijn te werken. Het risico daarvan is dat je zo beleidsmatig aan het denken bent dat je de actuele voeling met de samenleving zou kunnen verliezen.

U bent benoemd door de Provinciale Staten op voordracht van de VVD. De opkomst bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten is laag. Hoe ervaart u de democra-

De democratische legitimiteit mag je niet afleiden aan het opkomstpercentage. De legitimiteit blijft natuurlijk recht overeind staan, want iedere burger heeft het recht om te stemmen. Als hij niet gaat stemmen is dat aan hem of haar zelf. We moeten ook niet zenuwachtig worden over dat opkomstpercentage, want het provinciale bestuur staat natuurlijk qua zichtbaarheid ook wat verder van de burger af dan rijk en gemeente. De zichtbaarheid is echter wel zeer nadrukkelijk aanwezig voor bijvoorbeeld het maatschappelijk middenveld, bijvoorbeeld gemeentes en waterschappen. Dat de herkenbaarheid van het provinciale bestuur bij de burgers wat minder is, is niet erg, dat is ook niet zozeer ons dagelijkse doel.

Het provinciale bestuur heeft een dualistisch karakter. Hoe ervaart u de dualiteit in het provinciebestuur? Voert de Provinciale Staten zijn controlerende taak goed uit?

Ik vind dat de taak van de Provinciale Staten er niet makkelijker op is geworden met de nieuwe provinciewet. Met de dualisering moet je veel kennis opdoen om gefundeerde inbreng te geven en dat kost veel tijd. Leden van de Provinciale Staten hebben een parttime functie en dat brengt wel eens spanning met zich mee. Hoewel veel van

hen nog een baan hebben naast hun functie als Statenlid moeten ze veel vergaderen en de provincie in trekken om hun functie goed uit te kunnen voeren. De Gedeputeerden zijn fulltime bezig en hebben een ondersteunend ambtelijk apparaat. Ik vind de functie van de Provinciale Staten van groot belang, maar ik maak me zorgen over de hoeveelheid tijd die het ze kost. De teneur die ik waarneem is dat men zoekende is hoe ze hun tijd in moeten delen.

Hoe ervaart u de relatie tussen gemeente, provincie en het rijk?

In principe is het rijk de toezichthouder van de provincies en de provincies toezichthouder van de gemeentes. Ik ben voorstander van het subsidiariteitsbeginsel, dat de overheid zo dicht mogelijk functioneert bij de burger. De gemeente staat het dichtst bij de burger en de provincie moet er dus voor zorgen dat de gemeente zijn taak zo goed mogelijk kan doen. Er zijn natuurlijk taken die grensoverschrijdend zijn zoals water, ruimtelijke ordening en milieu. Dus de provincie heeft een toegevoegde waarde voor enerzijds de grensoverschrijdende taken van gemeentes en daarnaast de controlerende taak, in die volgorde. Je moet gemeentes grotendeels vrij laten om eigen beleid te maken en dat ook uit te voeren. Er zitten tussen de 86 gemeentes van de provincie Zuid-Holland een aantal hele goede, een grote middenmoot en een aantal hele slechte. De provincie kan de gemeentes monitoren door middel van een instrument wat we bestuurskrachtmeting noemen. Ook kan de provincie bij de gemeente ingrijpen door middel van het preventieve financiële toezicht.

U bent negen jaar wethouder geweest. Kunt u een vergelijking geven tussen de provincie en gemeente wat betreft wijze van besturen, professionaliteit etc?

Ik heb het eerder dit interview al gezegd. Gemeentes zijn geneigd om heel praktisch en korte termijn gericht bezig te zijn omdat ze direct worden afgerekend door de burgers en media. Het risico daarvan is dat gemeentes niet echt meer toekomen aan lange termijn visie. In het provinciebestuur wordt echter heel veel beleid gemaakt en komt de uitvoering wel eens op het tweede plan. We hebben met dit college besloten dan ook om niet veel nieuw beleid te gaan maken, maar uit te gaan voeren wat er op de plank ligt aan beleid.

De trend in bestuurlijk Nederland is tegenwoordig afrekenen op resultaten. Hoe gaat de provincie hiermee om?
We hebben een collegewerkprogramma

gemaakt, getiteld 'Vier jaar doen'. Juist dit college heeft in het kader van het eerder genoemde uitvoeren in plaats van nieuw beleid maken per beleidsterrein heel concrete doelen geformuleerd. Per jaar hebben we doelen gesteld en de Provinciale Staten kunnen ons dan ook hierop zowel individueel als collectief ter verantwoording roepen.

Wat merkt u van de regelgeving afkomstig van de EU in de praktijk van het besturen van de provincie?

Op een aantal beleidsterreinen lopen we er dagelijks tegenaan. Het Europese landbouwbeleid bijvoorbeeld. We hebben vorige week met het college een Europa-proof maatregel goedgekeurd. Dat betekent dat in beginsel alle provinciale subsidies getoetst moeten worden aan de Europese regelgeving op gebied van staatssteun. De invloed van Europese wet- en regelgeving dringt onvoldoende door tot de burgers, maar wij hebben er elke dag mee te maken.

De invloed van 'Brussel' op heel veel wetten en regels in ons land, moet veel bekender worden. Dan begrijpt iedereen ook dat stemmen bij Europese verkiezingen echt belangrijk is! □

Peter Kasbergen & Simone van Elk

Erratum

Per abuis zijn bij het artikel "Even voorstellen: de opleidingscommissie" in het eerste nummer van de Bestuurskundige Berichten contactgegevens van de opleidingscommissie niet vermeld. Hierbij wil de redactie alsnog deze gegevens vermelden:

Daan Groot; Boerhaavelaan 30, 071-5175153 daangroot@yahoo.com
Hendriekje van der Meer; Bronkhorststraat 23a, 06-46176650 h.van.der.meer.2@umail.leidenuniv.nl
Wouter Zantinge; Prins Frederikstraat 21a, 0641493472 zantinge@hotmail.com

Ervaring van B.I.L.- lid in het Openbaar Bestuur: Jolanda van Brunschot

Jolanda van Brunschot is tweedejaars studente major Bestuurskunde en minor Psychologie. Jolanda van Brunschot heeft een bijbaan bij de gemeente Capelle aan den IJssel. In het kader van het thema van de tweede BB "Het nut van rijk, provincie en gemeente" hebben wij haar gevraagd voor een interview. Nadat we ons geïnstalleerd hebben in de kantine van het FSW met thee en koffie kunnen we beginnen.

Vanaf mei 2003 is Jolanda van Brunschot werkzaam bij de gemeente Capelle aan den IJssel. Ze werkt op de afdeling Welzijn en Educatie. Op de afdeling werken vierenvierentig mensen, die onderverdeeld zijn in units. De functie van Jolanda is momenteel administratief medewerkster van de unit Ondersteuning. U vraagt zich dan wellicht af, ondersteuning waarvan? De unit Veiligheid, tevens van de afdeling Welzijn en Educatie, is bezig met een driejarig project (2002-2005), genaamd Project Support. Het project is gericht op het voorkomen dat jongeren (zouden kunnen) afglijden in

bezig dan haar nieuwe projectleider, en ze heeft hem wegwijs gemaakt met de inhoud. Daardoor heeft ze zich er intensief in verdiept. "Dit heeft er waarschijnlijk toe geleid dat ik de promotie heb gekregen; hij zag dat ik er veel vanaf wist." Haar werkweek gaat vanaf 1 maart naar achttien uur per week. Jolanda gaat dan zorgen voor het implementeren van deelprojecten. Als voorbeeld noemt zij het 'theaterproject'. Samen met de producent zal zij dan gaan uitzoeken hoe dit moet worden opgezet en hoeveel geld er beschikbaar is voor het project. Haar taak is het toezien dat het deelproject ook

daadwerkelijk tot uitvoering wordt gebracht.

Haar motivatie om bij een gemeente te gaan werken heeft twee kanten. Ten eerste heeft Jolanda een verkorte HBO opleiding

"Anderen besteden veel tijd aan hun studentenvereniging, ik aan mijn werk."

de samenleving. Er is een pakket samengesteld om dit te voorkomen, bijvoorbeeld het opzetten van activiteiten voor de jongeren in de wijken, zoals een toernooi. Organisaties als Stichting Jongerenwerk Capelle (SJC), Bureau Halt (straf oplegging) en de politie werken hierin samen.

De functie van Jolanda als administratief medewerkster houdt in dat zij alle administratieve afhandelingen doet, zoals het beheren van de betalingsoverzichten, notuleren bij vergaderingen en het beantwoorden van e-mails en telefoontjes. Maar vanaf 1 maart gaat dit veranderen; Jolanda vertelt namelijk vol trots dat ze promotie heeft gekregen! Haar nieuwe functie wordt dan project-assistent van het Project Support. Sinds september is er een nieuwe projectleider aangesteld. Jolanda was al langer met het project

Toerisme achter de rug, waardoor ze twee jaar van haar studiefinanciering heeft 'opgehaakt'. Ze moet dus de overige twee jaar van haar studie Bestuurskunde zelf betalen en zocht een goedbetaalde bijbaan. Ten tweede is zij bij de gemeente gaan werken omdat ze graag een bijbaan gerelateerd aan Bestuurskunde wilde hebben. Zo kan ze ervaring opbouwen en tevens bekijken hoe het is om bij de overheid te werken.

Vanuit haar motivatie om bij de gemeente Capelle aan den IJssel te gaan werken, is het wellicht een interessante vraag in hoeverre Jolanda er profijt van heeft dat ze Bestuurskunde studeert. Gebruikt zij de kennis die zij heeft leert bij haar studie? "Wat ik tot nog toe bij Bestuurskunde heb geleerd, heb ik nog niet zoveel aan in mij werk. Een vak als Organisatie en Management is voor

mijn werk niet van belang." Wel denkt Jolanda dat ze door Bestuurskunde een goed beeld heeft gekregen van hoe een gemeente in elkaar zit, door bijvoorbeeld het vak Bestuurskunde I. Ze ziet die kennis wellicht niet direct toegepast in haar werk terug, maar het is wel handig om te weten bij haar werk. De theorie die zij leert bij Bestuurskunde is nog niet belangrijk in haar werk, maar misschien wel in haar nieuwe functie als project-assistent, aangezien ze dan beleid daadwerkelijk gaat uitvoeren. Wel komt Jolanda dingen tegen die Van Noort bij O&M I in zijn colleges heeft gebruikt als voorbeeld. Getrouwd zijn met de organisatie is er een. De staf van de unit Ondersteuning bestaat uit nog vier andere personen, die daar al dertig jaar werkzaam zijn. "Ze zijn helemaal vergroeid met hun afdeling. Dat merk je aan de kennis die ze hebben opgebouwd; ze weten veel en die kennis gebruiken ze ook. Zij hebben veel macht naar anderen toe. Volgens mij kunnen ze zichzelf niet zonder de organisatie voorstellen."

Jolanda werkt momenteel zestien uur per week bij de gemeente Capelle aan den IJssel, binnenkort achttien uur als haar promotie ingaat. Volgens Jolanda is dit wel te combineren met de studie. Ze zegt: "Anderen besteden veel tijd aan hun studentenvereniging, ik aan mijn werk." Plannen is noodzakelijk, aangezien ze ook nog een sociale leven heeft en ongeveer twee keer per week sport. "Soms kan het echt heel krap zijn en mijn studie kan er dan onder leiden. Maar met tentamens kan ik heel makkelijk vrij vragen, daar doen ze absoluut niet moeilijk over. Dan haal ik de geleden schade weer in!" Jolanda vindt het erg aantrekkelijk bij een gemeente te werken. Haar bijbaan heeft als pluspunten dat ze makkelijk vrij kan vragen, veel vrije dagen heeft (42) en eventueel vrije dagen kan bijkopen. Ook mag ze zelf haar tijd indelen en ben je vrij onafhankelijk, als ze haar werk maar op tijd af heeft. "De ideale studentenbaan," volgens Jolanda. □

Elvira Visser

"Een grondige herziening van de wijze waarop ons land bestuurlijk is ingericht is misschien niet wenselijk"

Nut van provincie en gemeente, een vraag die bestuurders al eeuwen bezig houdt. Vanaf het begin van onze staat met de stichting van de "Republiek der zeven vereenigde Provincieën" tot begin van de eenentwintigste eeuw, in onze gedecentraliseerde eenheidsstaat, breken bestuurders zich het hoofd over het nut van bestuurslichamen en de wijze waarop deze zijn ingericht. De grondwet van 1848 van Thorbecke heeft de inrichting van ons openbaar bestuur grotendeels bepaald en vastgelegd. Een openbaar bestuur met bestuurslichamen waarvan het nut af en toe ter discussie kan worden gesteld. Ook de inrichting van verschillende bestuurslichamen blijkt aan discussie onderhevig, zoals bijvoorbeeld ons parlement en de wijze waarop dat wordt gekozen.

Niet alleen bestuurders verdiepen zich in het nut van bestuurslichamen, ook de redactie heeft, zoals u heeft kunnen lezen, zich verdiept in allerlei gemeentelijke politieke perikelen om het nut van een bestuurslichaam als de gemeente vast te stellen. Dat de bestuurders van ons "koude kikkerlandje" wel iets meer hun best mogen doen om het nut van de diverse bestuurslagen die ons land rijk is uit te dragen blijkt uit de "Hennieficatie". Alle vragen over het nut van de diverse bestuurslagen ten spijt, staat natuurlijk vast dat de diverse bestuurslagen wel degelijk nut hebben. Bij het nut van rijk, provincie en gemeente moet niet alleen gedacht worden aan wat het nut is, maar ook aan de wijze waarop deze bestuurslagen in staat zijn om het nut dat ze voor onze gedecentraliseerde eenheidsstaat hebben duidelijk te maken aan de doorsnee burger. Voor een deel is vooral de inrichting van de verschillende bestuurslichamen van invloed op het nut van die bestuurslichamen. 'De politiek moet dichter naar de burger toe', de bestuurder moet midden in de maatschappij staan, wellicht is een districtenstelsel een manier om het openbaar bestuur zichtbaarder te maken, waardoor ook zichtbaarder wordt wat het nut voor de burger is. Wat opvalt in Nederland is dat er wel gesproken wordt over het nut en de inrichting van bestuurslagen, maar het aan actie over het algemeen ontbreekt. Een grondige herziening van de wijze waarop ons land bestuurlijk is ingericht is misschien niet wenselijk, maar valt door onze conservatieve houding ook niet op zeer korte termijn te verwachten.

Hoe progressief verscheidene politici zichzelf ook plachten te noemen, werkelijk radicale bestuurlijke vernieuwing is geen breed gedragen onderwerp. De inrichting van onze eenheidsstaat wordt bijna als heilig gezien, iets waar niet aan te toornen valt. Echter uiteindelijk is het niet veel meer dan een ontwerp uit de negentiende eeuw dat niet alleen af en toe gerenoveerd moet worden, maar misschien ook op een gegeven moment toe is aan enige revisie. Opvallend is het dat "Europa" zo moeilijk is terug te vinden in het nut van de diverse bestuurslagen. Niet onwaarschijnlijk is het nuttig om juist "Europa" duidelijker in onze bestuurslagen terug te laten komen. Dat dit een aanpassing aan ons openbaar bestuur vereist moet maar voor lief worden genomen. Gekeerd passen mensen hun eigen omstandigheden wel voortdurend aan een veranderende omgeving aan, door bijvoorbeeld de meest geavanceerde technische apparatuur in huis te halen en zich van de modernste mogelijkheden van communicatie te bedienen, terwijl er op het gebied van openbaar bestuur haast krampachtig met een nostalgische blik wordt vastgehouden aan een systeem van bestuurslagen van anderhalve eeuw geleden.

Iedereen vindt het logisch dat je niet in een DAF blijft rijden als je een Ford Focus kunt aanschaffen, maar niemand wil een bestuursstelsel van voor de komst van de auto van de hand doen. Ik pleit er niet voor om onze bestuurslagen grondig te herzien. 'De realiteit wijst uit dat van grote vernieuwing bijna nooit sprake is'¹. Echter vragen over het nut van de wijze waarop het openbaar bestuur nu is georganiseerd mogen mijns inziens vaker gesteld worden. Hopelijk draagt dit nummer bij aan een kritischer houding t.o.v. ons bestuursstelsel en het nut van onze bestuurslagen. Wellicht roept het ook bij u vragen op hoe lang het nog van nut is om een systeem van rijk, provincie en gemeente te hanteren. □

Hessel Heins

¹ Van Nierop, B., "De voortdurende cyclus van vernieuwing, Waarom vernieuwen? Omdat het moet!", Bestuurskundige Berichten, nr. 4, p. 18

Nieuwe Rijn 19
2312 JC Leiden
tel. 071-5135370

Over institutionele ontwikkeling van internationale organisatie

Internationale organisaties zoals de Verenigde Naties en de Europese Unie zijn niet meer weg te denken uit de moderne samenleving. Toch concentreert het theoretische debat zich in het algemeen rond de vraag of internationale organisaties er nu eigenlijk wel toe doen. Veel minder aandacht gaat uit naar de institutionele aspecten van deze organisaties.

In mijn promotieonderzoek ga ik daarom in op de institutionele ontwikkeling van internationale organisaties: "Waarom groeien sommige internationale organisaties uit tot instituties en andere niet?"

Tijdens een stage bij het Rwanda tribunaal enkele jaren geleden was mijn interesse gewekt voor het verschijnsel internationale (of intergouvernementele) organisatie. Na

De internationale organisatie is een relatief jong verschijnsel. De meeste internationale organisaties zoals wij die vandaag de dag kennen, zijn pas in de twintigste eeuw opgericht. Iedereen heeft wel eens gehoord van de Volkenbond. Hoewel deze 'jong gestorven' internationale organisatie in het algemeen wordt beschouwd als een mislukking vormde de Volkenbond, met een van de eerste internationale secretariaten, een belangrijke blauwdruk voor de latere Verenigde

"Internationale organisaties zijn er in alle soorten en maten: van universeel met een algemeen karakter (zoals de VN) tot aan gespecialiseerd met een beperkt lidmaatschap (denk bijvoorbeeld aan de NAVO.)"

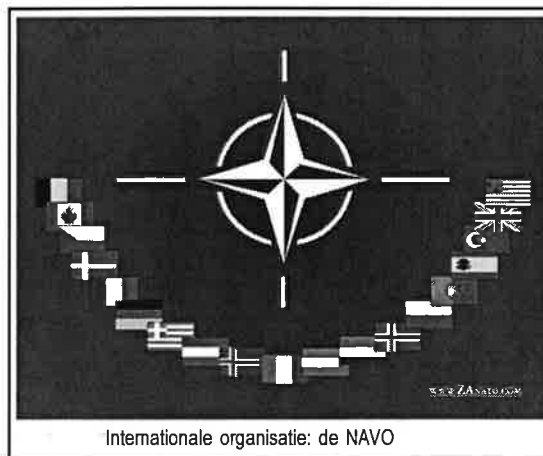
vervolgens nog enige praktijkervaring te hebben opgedaan bij de Task Force Internationaal Strafhof van het Ministerie van Buitenlandse Zaken besloot ik dit verschijnsel aan een nadere theoretische en empirische studie te onderwerpen. Niet zozeer vanuit een idealistisch wereldbeeld waarin internationale organisaties er zijn om internationale vrede en veiligheid te bevorderen, maar meer vanuit de realistische constatering dat internationale organisaties bestaan, dat er een grote variëteit is aan internationale organisaties, en dat internationale organisaties (niettegenstaande de al of niet waargebeurde verhalen over geldverspilling, corruptie en vriendjespolitiek) er wel degelijk op een of andere manier toe lijken te doen.

Naties. Minder bekend zijn organisaties als de Universele Post Unie en de Internationale Telecommunicatie Unie, die al in de negentiende eeuw werden opgericht. Met name na de Tweede Wereldoorlog werd een groot aantal internationale organisaties gecreëerd. Denk naast de VN aan de Wereldgezondheidsorganisatie, de Internationale Arbeidsorganisatie en niet te vergeten de Europese Gemeenschap van Kolen en Staal. Meest recentelijk werden onder meer de Organisatie voor de Bestrijding van Chemische Wapens en het Internationaal Strafhof (beide gezeteld in Den Haag) opgericht. De totstandkoming en de eerste jaren van de ontwikkeling van

deze laatste organisatie onderzocht ik voor mijn afstudeerscriptie.

Internationale organisaties zijn er in alle soorten en maten: van universeel met een algemeen karakter (zoals de VN) tot aan gespecialiseerd met een beperkt lidmaatschap (denk bijvoorbeeld aan de NAVO). Sommige internationale organisaties hebben meer formele bevoegdheden gedelegeerd gekregen van hun oprichters - meestal zijn dit (de vertegenwoordigers van) staten, maar in toenemende mate oefenen ook internationale non-gouvernementele organisaties en multinationals invloed uit op het oprichtingsproces - dan andere. Zo hebben UNESCO en de Wereld Meteorologische Organisatie nauwelijks invloed op het Nederlandse overheidsbeleid; de Europese Unie, zoals zo langzamerhand ook in Nederland begint te dagen ('Europa, best belangrijk'), des te meer.

Toch worden internationale organisaties door politicologen (vooral zij die de internationale politiek bestuderen) dikwijls afgedaan als niet meer dan 'intervenierende variabelen' in de relaties tussen staten. Een enkele niet door het verschijnsel macht geobsedeerde politicoloog kent internationale organisaties nog een zeker nut toe vanuit rationeel-functioneel oogpunt: internationale organisaties worden opgericht om een bepaald probleem op te lossen dat staten niet alleen op kunnen lossen. In beide benaderingen staat niettemin het 'internationale' centraal en komt de 'organisatie' er nogal bekaaid vanaf. Wij bestuurskundigen weten natuurlijk wel beter: organisaties, en overheidsorganisaties niet in de laatste

Internationale organisatie: de NAVO

plaats, spelen een belangrijke rol in de moderne samenleving en hebben een niet te onderschatten invloed op ons dagelijks leven. We kopen onze boodschappen bij de Albert Heijn (of elke andere willekeurige supermarkt), we zijn student of promovendus aan de Universiteit Leiden, en ontvangen studiefinanciering van de IBG of huursubsidie van het Ministerie van VROM.

Ongeveer hetzelfde geldt voor internationale organisaties en helemaal voor Europese organisaties. Ik zal de laatste zijn om te ontkennen dat staten niet nog steeds de toon aangeven in de internationale arena. Wat dat betreft hebben de eerder genoemde politicologen gelijk. Dit wil niet zeggen dat internationale organisaties slechts de speelbal van machtspolitiek of het resultaat van rationeel-functionalistische overwegingen zouden zijn. Nadat ze zijn opgericht gaan internationale organisaties, evenals andere organisaties, vaak 'een eigen leven leiden'. Sommige internationale organisaties groeien uit tot meer dan alleen bureaucratische organisaties met een gespecialiseerde staf die routinematig de technische taken uitvoert die zij krijgt opgedragen van haar politiek-ambtelijke leiding. Zulke organisaties ontwikkelen als het ware een eigen karakter. We noemen dergelijke organisaties ook wel instituties.

Instituties oefenen invloed uit op het gedrag van zowel hun leden als hun omgeving. Zo beïnvloeden internationale instituties het gedrag van hun lidstaten, de onderdanen van deze lidstaten, en soms zelfs van niet-lidstaten. Denk aan de Europese Centrale Bank. Deze jonge Europese organisatie wordt algemeen beschouwd als een van de belangrijkste monetaire autoriteiten in de wereld, in staat om in belangrijke mate het Europese monetaire beleid te bepalen. Ook de relatief hoge graad van naleving door landen van de besluiten en uitspraken van het Europese Hof van de Mensenrechten laat zien dat sommige internationale en Europese organisaties in de loop van de tijd zijn uitgegroeid tot eigenstandige actoren. Opgemerkt dient te worden dat niet alle organisaties, en zeker ook niet alle internationale organisaties zich ontwikkelen tot invloedrijke instituties. De West Europese Unie is een voorbeeld van een internationale organisatie die er, de talloze pogingen ten spijt, niet in is geslaagd om zich te ontwikkelen tot een alom geaccepteerde en gerespecteerde organisatie met een eigen identiteit.

In mijn promotieonderzoek probeer ik erachter te komen welke mechanismen het proces waarbij instituties tot stand komen en zich ontwikkelen, beïnvloeden c.q. bepalen. Hoewel er over organisaties op het moment dat ze

worden beschouwd als instituties reeds een aanzienlijke hoeveelheid literatuur bestaat, weten we nog maar weinig over het proces voorafgaand hieraan, het zogenaamde proces van *institutionalisering*. Ik verwacht, op basis van inzichten uit onder meer het sociologisch institutionalisme, dat de omgeving waarin een internationale organisatie wordt opgericht van groot belang is voor de verdere ontwikkeling van deze organisatie. Ook lijkt leiderschap een belangrijke faciliterende rol te kunnen spelen. Over de conclusies van mijn promotieonderzoek wellicht in een later nummer van *Bestuurskundige Berichten* meer.

Weet dat jullie mij (en mijn collega-promovendi) in de tussentijd gerust kunnen benaderen met vragen over jullie eigen onderzoek. Promoveren is immers meer dan alleen het schrijven van een dissertatie ergens weggestopt in een stoffige kamer op de vijfde verdieping van het Pieter de la Courtgebouw. □

Martijn L.P. Groenleer

Institutionele vorming bij de EU

Geweld op scholen: moord op docent

Een schokkende gebeurtenis. Op 13 januari 2004 werd de conrector van het Terracollege, Hans van Wieren, in Den Haag doodgeschoten door een leerling. Het is de eerste keer in Nederland dat een docent overlijdt aan de gevolgen van geweld. De 17-jarige leerling Murat D. had ruzie gehad met Van Wieren. Of dit de aanleiding is geweest voor zijn daad is onduidelijk.

Directeur Miltenburg van het Terracollege onderstreepte op de persconferentie na de schietpartij dat geweld een maatschappelijk probleem is. En aangezien scholen zouden kunnen worden gezien als een afspiegeling van de maatschappij, hebben we in het onderwijs ook met het probleem van geweld te maken. Is deze bewering gegrond? Krijgt Nederland op scholen te maken met een nieuwe maatschappelijke ontwikkeling (à la America)? En zo ja, welke factoren hebben tot de toename van geweld op scholen geleid?

De schietpartij op het Terracollege is voor zover bekend de tweede in Nederland. Vijf jaar geleden in Veghel raakten vier leerlingen en een docent gewond toen een leerling in het computerlokaal rond begon te schieten. De Algemene Onderwijsbond (AOB), de Onderwijsbond CNV en Nova hebben gezamenlijk een onderzoek laten uitvoeren onder ruim 500 leraren in het voortgezet onderwijs van de deelnemende bonden over agressie en geweld op school¹. De belangrijkste uitkomsten van dit onderzoek zijn o.a. dat agressie veelvuldig voorkomt op scholen. Echter dit blijkt voornamelijk verbale agressie te zijn, zware vormen van agressie zijn een uitzondering. Opvallend is wel dat geweld op scholen meer voorkomt in grote steden, scholen met allochtonen en in het VMBO. Ondanks de relatief incidentele gevallen van agressie zijn leraren een voorstander van een landelijk meldpunt geweld. Een leuk idee, echter een meldpunt heeft weinig effect als er geen actie aan verbonden is. Het geeft wel een betrouwbaar beeld van geweld op scholen.

Een factor die een rol kan spelen bij toenemende onveiligheid op scholen is het cultuurconflict tussen een westerse cultuur van boete en schuld en een oosterse cultuur van eer en schaamte. Murat D. beweerde onder andere dat hij handelde uit eerwraak. Hij voelde zich in zijn eer aangetast en nam wraak, zoals zijn cultuur hem dat voorschreef. Op deze manier bezien lijkt het schietincident verklaarbaar uit de culturele achtergrond van de dader. Maar in die

zelfde cultuur worden autoriteiten zoals leraren gerespecteerd. Dit is tegenstrijdig met de daad van Murat D. Schietpartijen in Duitsland (Erfurt, red.) en Amerika laten zien dat niet alleen verschillen in culturele achtergrond tussen docent en leerling tot schietpartijen leiden. Deze factor is dus niet bepalend voor de toenemende agressie op scholen. Er van uitgaan dat onveiligheid een gevolg is van een "wij, zij" verhouding tussen de westerse en oosterse cultuur lijkt een te makkelijke verklaring. Dezelfde problemen kunnen zich voordoen bij jongeren met een westerse achtergrond. Bij een schietpartij op een school in Duitsland begint niemand over de Duitse cultuur

als verklaring. Het zijn freaks die tot deze daden komen. Het zijn kwetsbare jongeren die hulp nodig hebben en zich geen raad meer weten.

Natuurlijk spelen culturele elementen een rol, maar aan problemen op sociaal-economisch en educatief vlak moeten ook niet voorbij worden gegaan. Allochtone jongeren kampen vaak met een taalachterstand op educatief vlak die emotionele, sociale problemen kunnen bevorderen. Aannemelijk is het dat toenemende onveiligheid op scholen gerelateerd is aan zinloos geweld en toenemende agressie in onze samenleving. Hierbij lijkt agressie een structureel gevaar voor onze samenleving. Volgens Balkenende een gevaar dat te maken heeft met het verlies van normen en waarden.

Volgens de Amerikaans - Nederlandse socioloog Bowen Paulle is de toenemende agressie op scholen en in andere onderdelen van de samenleving niet alleen terug te voeren op het verval van waarden en normen. Paulle stelt dat er sprake is van chaotische sociale relaties en gebrek aan sociale controle, die vooral de laatste decennia tot onveiligheid en agressie hebben geleid. Een gebrek aan emotionele beheersing en emotionele stabiliteit onder leerlingen, is volgens haar een aannemelijke oorzaak voor de onveiligheid op scholen.

nova

NOVA. AOB, OCNV doen onderzoek naar geweld op scholen

De belangrijkste uitkomsten zijn:

- maar liefst 95 procent van de leraren voelt zich veilig in de klas, op school en rondom de school
- agressie komt veelvuldig voor, vooral verbale agressie
- zware vormen van agressie (bedreigingen, fysiek geweld) komen voor maar zijn relatief zeldzaam
- in het vmbo, grote steden en scholen met veel allochtonen komt iets meer agressie voor dan op andere scholen
- 18 procent van de directies probeert geweld te verdoezen vanwege de naam van de school
- leraren vinden in grote getale dat onhandelbare leerlingen makkelijker van school verwijderd moeten kunnen worden
- in het verlengde daarvan moeten er meer plaatsen komen op scholen voor zeer moeilijk opvoedbare leerlingen
- leraren willen afspraken met de scholen over veiligheid op school laten opnemen in de cao
- een landelijk meldpunt geweld vinden leraren een goed idee

Leerling schiet docent dood

Verdachte meldt zich met voogd bij politie; vuurwapen niet gevonden

Een 17-jarige leerling van het Haagse Terra College heeft in een volle kantine een docent door het hoofd geschoten. Na een urenlange zoektocht meldde hij zich bij de politie.

Van onze verslaggever
Sanne ten Hoove
DEN HAAG

Een 49-jarige docent van het Haagse Terra College is dinsdagavond overleden nadat hij eerder op de dag was neergeschoten door een leerling. Het is de eerste keer dat in Nederland een leerkracht is doodgeschoten. De schietpartij vond om 13.15 uur plaats in de kantine van het vmbo-schoolgebouw aan de Haagse Berensteinlaan. Onder de leerlingen brak paniek uit.

Sommigen vloegen elkaar schreeuwend in de armen, anderen kropen uit angst onder tafels.

Volkskrant 14 januari 2004

Enkele meisjes vielen flauw bij de aanblik van de hevig bloedende docent. Hij werd helemaal blauw en er liep bloed uit zijn hoofd', vertelde de 15-jarige Josra Baghoum. Ze voelde zich niet langer veilig op school.

De dader wist in de drukte te ontkomen. Hij was drie dagen daarvoor geschorst en zou wraak hebben willen nemen. Leerlingen omschrijven hem als een opstandig type dat geregeld ruzie zocht met docenten, schoonnemers en mede-leerlingen. 'Vaak ging het om niks', zei een leerling. 'Ik was echt bang voor hem.'

De jongen kwam gisteravond in gezelschap van waarschijnlijk zijn voogd met de auto naar het politiebureau om zich aan te geven. Net als de verdachte wordt hij vastgehouden voor verhoor. De auto is in beslag genomen en doorzocht op bewijsmateriaal. Daarbij werd het vuurwapen niet gevonden.

Het neergeschoten slachtoffer, de 49-jarige onderdirecteur en docent Hans van Wieren, vocht gis-

teren in het ziekenhuis voor zijn leven. Zijn situatie leek stabiel, maar verslechterde later. Om tien uur overleed hij.

Direct na de schietpartij ontving de politie het schoolgebouw en werd de omgeving afgezet. Terwijl politieagenten met speurhonden de omgeving uitkamen op zoek naar het vuurwapen, verzamelden de leerlingen zich op een nabijgelegen kruispunt. De meesten oogden verward, nauwelijks in staat om het drama na te vertellen.

'Ze beseffen nog niet wat er is gebeurd', zei Saskia Valk (31) van de Stichting Welzijn Escamp, die nauw samenwerkt met de school. De schooldirectie zal vanochtend vanaf halfnegen de leerlingen en hun ouders toespreken. Hulpverleners zullen aanwezig zijn.

De neergeschoten docent stond bij de leerlingen bekend als streng, maar hulpvaardig. Naast zijn leiderschap was Van Wieren ook D66-gemeenteraadslid in Zoetermeer. Mede dankzij zijn inzet wa-

ren in en rond de school camera's opgehangen. Bovendien hadden leerlingen identiteitspasjes gekregen en waren bewakers ingeschakeld om in de school en op de tram de orde te handhaven. Samen met welzijnswerkers deed de school veel moeite om criminaliteit en overlast terug te dringen. Zo konden leerlingen na schooltijd deelnemen aan sport- en computeractiviteiten of gebruikmaken van psychologische hulp. In oktober ontving het Terra College de Hein Roelhof-prijs, een onderscheiding voor initiatief dat criminaliteit het best terugdringt. Dankzij samenwerking met leerlingen bleek de overlast op een tram met 30 procent verlaagd. In het hele land is geschokt en met afgrizen gereageerd. Premie Balkenende sprak van een 've schrikkelijk bericht'.

► Pagina 3: Geweld op scholen valt niet meer te ontkennen

Het is niet eerlijk om als eerste naar de Turkse achtergrond te kijken. Je weet niet wat er in het leven van Murat D. is gebeurd. Het gaat erom hoeveel chaos en onvoorspelbaarheid in zijn leven aanwezig is geweest. Elke jongere die in een staat van voortdurende chaos opgroeit, raakt psychisch in de war. In dit licht bezien zijn acties zoals die van Murat D. eigenlijk heel logisch en aannemelijk.

Concluderend kunnen we dus stellen dat we eigenlijk te maken hebben met een aantal factoren die leiden tot toenemende onveiligheid op scholen. Culturele verschillen kunnen een rol spelen en zullen (vanwege integratieproblemen tussen bevolkingsgroepen) in de toekomst wellicht een nog grotere rol spelen. Echter de grootste factor blijft wel het milieu van de potentiële dader. Incidenten zoals in Erfurt en Den Haag ontstaan door een chaotische leefomgeving, waardoor iemand psychisch in de knel raakt. Daarom zal het plaatsen van detectiepoortjes niet wezenlijk bijdragen aan een vermindering van dit soort incidenten. Detectiepoortjes zijn alleen handig om wapens buiten de

scholen te houden, echter als oplossing is het niet veel meer dan mosterd na de maaltijd. De oplossing van het probleem ligt bij de verantwoordelijkheid van de

"Culturele elementen spelen een rol, maar aan problemen op sociaal-economisch en educatief vlak moeten niet voorbij worden gegaan"

ouders en een verbetering van het leefmilieu. Gelukkig heeft ook de politiek dit ingezien. Minister van Onderwijs, Maria van der Hoeven, wil met extra begeleiding op scholen en een aanpak van "dwang en drang" voorkomen dat jongeren ontsporen en moeilijk handelbare jongeren eerder signaleren. Althans zo meldde minister Van der Hoeven deze week in Ede.² Hoe er invulling wordt gegeven aan de aanpak van "dwang en drang" is ons nog niet hele-

maal duidelijk. Het staat wel vast dat de wijze waarop dit soort incidenten voorkomen kunnen worden een samenwerking dient te zijn van scholen en ouders. Hierbij ligt de nadruk bij de ouders, waarbij het vooral belangrijk is dat niet alleen "normen en waarden" een grotere rol spelen bij de opvoeding, maar dat vooral een stabiele en rustige thuisbasis van belang is. Er is waarschijnlijk niet sprake van een nieuwe ontwikkeling die tot toenemend geweld op scholen leidt, echter alleen als de bovenstaande factoren "bestreden" worden kan voorkomen worden dat deze ontwikkeling zich ook niet zal voordoen. □

Elvira Visser & Hessel Heins

¹ (bron: 22 jan. 2004 <http://www.aob.nl/doc/resultaten.xls>)

² www.clubmetro.nl/content/acrobat/amsterdam/

Franz Kafka: Das Schloss

In deze rubriek wordt elke BB een boek besproken dat niet alleen voor bestuurskundigen interessant is, maar ook voor iedereen de moeite waard is om te lezen. Deze keer Het slot van Franz Kafka (oorspronkelijke titel "Das Schloss").

Franz Kafka wordt op drie juli 1883 in Praag, toen nog deel van het Habsburgse Rijk, geboren. Kafka's ouders stamden uit Tsjechisch-Joodse families, maar voelden zich meer verwant met het Duitse keizerrijk dan met de Tsjechen die zich richting onafhankelijkheid bewogen. Ze behoorden tot de burgerlijke bovenlaag, die groten-deels gevormd werd door de Duitse minderheid. Het culturele klimaat in Praag was voornamelijk

een verzekeringsmaatschappij, waar hij na 14 jaar trouwe dienst in 1917 met ziekteverlof gaat vanwege opgelopen tuberculose. Overdag werkt hij op kantoor, 's avonds en 's nachts verdiept Kafka zich in literatuur, psychologie en filosofie. Hij schrijft schoolschriften vol met verhalen, die hij aan zijn vrienden voorleest in het Praagse literaire café Arco. In 1924 overlijdt Kafka in Wenen na te hebben verbleven in verscheidene sanatoria. Aan zijn geliefde Dora

Duits en als schrijver zou Franz Kafka later ook tot de "Prager Deutsche Literatur" gerekend worden. Dat deze stroming specifiek Praags wordt genoemd komt door de grote ideologische en stilistische verschillen tussen de literatuur van de stad Praag en het volksnationalistische platteland, waar vooral Tsjechische arbeiders woonden.

Franz Kafka

Kafka's vader, die Franz in zijn voetsporen als succesvol zakenman wil zien treden, voedt hem streng en eenzijdig op en heeft geen oog voor zijn andere kwaliteiten dan zakelijke kwaliteiten. Na het Gymnasium te hebben afgerond gaat Kafka germanistiek studeren, maar op aandringen van zijn vader wisselt hij deze studie in voor een rechtenstudie. Na zijn studie gaat Kafka werken bij

Dymant en aan zijn vriend Max Brod had hij voor zijn sterven het verzoek gedaan al zijn werk te vernietigen. Hadden zijn geliefde en vriend gehoorzaamd aan dit verzoek, dan hadden we nu nooit van boeken als Het proces, Amerika en Het slot gehoord. Hun "verraad" aan Kafka heeft ons boeken opgeleverd die eigenlijk verplichte kost zouden moeten zijn voor iedere scholier en student. Om toe te lichten waarom Kafka speciaal voor bestuurskundigen interessant is wil ik iets meer zeggen over zijn meest lijvige en veelzijdige werk, "Het slot". "Het slot" verhaalt over de hoofdpersoon K. die aankomt in een dorpje aan de voet van een slot, alwaar hij als landmeter aan de slag wil gaan. K. is ontboden door het slot, maar wanneer hij contact probeert te krijgen met de lokale overheid raakt hij

verzeild in een web van miscommunicatie en bureaucratisme. De assistenten waar hij om had gevraagd blijken incompetente piassen en als hij in contact probeert te komen met de ambtenaar die hem verzocht had te komen, de heer Klamm, blijkt dat schier onmogelijk. In de loop van het boek wordt de situatie steeds uitzichtlozer en K. delft het onderspit tegen de ongrijpbare overheidsautoriteit. Met absurdistische personages en gevoel voor ironie brengt Kafka een wereld tot leven waarin het individu van vlees en bloed totaal machteloos staat tegenover het bureaucratische apparaat, dat schijnbaar zonder logica handelt, maar enkel op basis van wetten, regeltjes en voorschriften. Met "Het slot" schetst Kafka een soort droomwereld met daarin elementen die soms schrikbarend realistisch over komen. Wie heeft zich immers nog nooit machteloos gevoeld als individu tegenover een ogenschijnlijk ondoordringbare publieke organisatie die enkel per telefoon tijdens kantooruren te bereiken is? Het thema van "Het slot" wordt vaak geweten aan Kafka's eenzame en strenge opvoeding, maar ook meer exegetische verklaringen doen de ronde. Sommige lezingen spreken van een zoektocht naar God, een satire op de Oost-Europese bureaucratie of een aanklacht tegen het antisemitisme.

Het thema van de bureaucratie en het individu versus de staat heeft een centrale plaats in het werk van Kafka. Zijn werk is er zelfs zo van doordrenkt dat men de term Kafkaïaans of Kafkaësk regelmatig is gaan gebruiken om bureaucratische verschijnselen aan te duiden. Al het werk van Kafka is zeer de moeite waard om te lezen, maar bestuurskundigen zou ik ter kennismaking aanraden om 'Het slot' te lezen. Kafka's schrijfstijl is af en toe erg ontoegankelijk, maar de volhouder die het boek eenmaal uitheeft zal meteen naar ander werk van Kafka grijpen. Bovendien zal het woord bureaucratie iemand die Kafka heeft gelezen nooit meer hetzelfde in de oren klinken. □

Peter Kasbergen

Oplossen van het lerarentekort: is het vak van docent wel aantrekkelijk?

Het grootste probleem in het onderwijs is het lerarentekort. Ouders maken zich vooral zorgen over de gevolgen die het lerarentekort heeft voor hun schoolgaande kinderen. Meer dan de helft van de vacatures in het voortgezet onderwijs ontstaat door vertrek van leraren. Het merendeel van de nieuwkomers die het onderwijs de rug toekeren doet dat vanwege klachten over gebrekkig personeelsbeleid, slechte werksfeer of matig management (Onderwijsinspectie, 2002:37). Als klachten over personeelsbeleid en matig management belangrijke factoren zijn, waar gaat het dan fout? De vraag waar ik een antwoord op wil is: wat wordt er in het onderwijs gedaan om het vak van docent aantrekkelijk te maken en te houden? Voor een antwoord op deze vraag maak ik gebruik van *theorie X* en *theorie Y* van Douglas McGregor, die ik hieronder kort zal beschrijven. De hoofdvraag heb ik opgedeeld in de volgende deelvragen: Hoe kan een organisatie, volgens Douglas McGregor het werken in die organisatie aantrekkelijk maken? Zijn de ideeën van McGregor terug te vinden in het Nederlandse onderwijs?

Dit onderzoek moet gezien worden als informatief en een eerste oriëntatie op het gebied van het managen van docenten in het onderwijs. Ik zal mij alleen richten op het voortgezet onderwijs. De theorie die ik wil gebruiken is *theorie Y* van Douglas McGregor die hij in het artikel "The human side of enterprise" beschreven heeft. In dit artikel geeft hij kritiek op de *human relations* benadering, die hij in *theorie X*, beschreven heeft. In *theorie X* staat kort gezegd het volgende. Het is de taak van het management om de mensen te sturen, motiveren en controleren met als doel de doelstelling van de organisatie te bereiken. Wanneer mensen niet intensief worden gestuurd, stellen ze zich passief op en zijn ze niet bereid organisatiedoelen na te streven. Middelen die het management kan gebruiken om te sturen en te motiveren zijn beloning en straf (McGregor, 1966 : 5). Volgens McGregor is de gedachte achter deze opvatting het gevolg van een zeer negatief mensbeeld. Volgens McGregor is de mens ambitieus en helemaal niet lui (Jaffee, 2001:80). Het hierboven beschreven gedrag ligt niet in de natuur van de mens, maar is het gevolg van het karakter van de organisatie en de heersende managementfilosofie. Om de werkelijke natuur van de mens en de motivatie van mensen te beschrijven, richt McGregor zich op de ideeën van Abraham Maslow en de door hem beschreven behoeftehiërarchie. Volgens McGregor richt het management, dat de *theorie X* benadering aanhangt, zich alleen op de door Maslow beschreven

lagere behoeften van de werknemers. Deze behoeften zijn vaak al buiten de werkplek vervuld. De mens streeft ook nog hogere behoeften na, en zal gemotiveerd zijn om te werken als dat bijdraagt aan de vervulling van deze hogere behoeften. In *theorie Y* beschrijft McGregor vier kenmerken van managementstrategieën die volgens hem bijdragen aan het vervullen van hogere behoeften van mensen, door middel van werken in een organisatie. Ik zal deze vier kenmerken hieronder kort beschrijven en per kenmerk aangeven welke vraag ik wil stellen om te onderzoeken of het betreffende kenmerk terug te vinden is in het onderwijs.

Kenmerk 1: Decentraliseren en delegeren (*decentralization and delegation*)
Decentraliseren en delegeren zijn methoden om werknemers de vrijheid te geven om hun eigen activiteiten te sturen en om zelf verantwoordelijkheden te nemen. Het uiteindelijke doel is het vervullen van hun egoïstische behoeften. De vorm van management die hierbij genoemd wordt, is *management by objectives*. Hierbij stelt de werknemer een doel dat volgens eigen inzicht bereikt moet worden. Een belangrijke vraag om bovenstaande te toetsen in het Nederlandse onderwijs is of docenten zelf het lesprogramma indelen en zelf de onderwijsmethoden kunnen kiezen.

Kenmerk 2: Functie-uitbreiding (*job enlargement*)

Om sociale en egoïstische behoeften te

vervullen, kan men de werknemers een divers aanbod van taken laten vervullen. In het onderwijs is het de vraag of docenten alleen maar voor de klas staan, of dat ze ook nog andere taken in de schoolorganisatie vervullen en om welke taken dat dan gaat.

Kenmerk 3: Participatie en adviserend management (*participation and consultative management*)

Hierbij kunnen werknemers hun sociale en egoïstische behoeften vervullen doordat ze hun energie kunnen steken in het doel van de organisatie. Het is aan het management om deze energie in goede banen te leiden en de werknemers te begeleiden en te adviseren. Het management moet niet alleen uit zijn op behoud van arbeidskrachten, maar moet samen met de werknemers de doelen van de organisatie nastreven (McGregor 1966:18). Of dit kenmerk terug te vinden is in het onderwijs wil ik onderzoeken aan de hand van de volgende vragen. Hoe worden docenten begeleid? Zijn er mogelijkheden voor docenten om mee te denken over de organisatie en hoe wordt er met deze ideeën omgegaan?

Kenmerk 4: Arbeidswaardering (*performance appraisal*)

Het is de verantwoordelijkheid van het management dat werknemers de mogelijkheid hebben doelen voor zichzelf te stellen. Een belangrijk punt hierbij is zelfevaluatie. De rol van het management bestaat dus niet alleen uit bepalen of de werknemer zijn werk goed doet, maar ook uit het samen met de werknemer uitzoeken hoe de persoonlijke en organisatorische doelen op elkaar kunnen worden afgestemd en hoe dit eventueel beter gedaan kan worden. Om te onderzoeken of dit kenmerk is terug te vinden in het onderwijs, wil ik weten of er functioneringsgesprekken worden gevoerd, wat hierin besproken wordt en vooral met welk doel deze gesprekken gehouden worden.

Om te kijken of de ideeën uit McGregor's *theorie Y* zijn terug te vinden in het Nederlandse onderwijs wil ik uitgaan van het *Onderwijsverslag over*

2002 van de onderwijsinspectie. In dit rapport worden aanbevelingen gedaan door de overheid en verwezen naar een *Onderwijsraadadvies* en *Plan van aanpak arbeidsmarkt- en personeelsbeleid*. Deze documenten zal ik later bespreken. Verder heb ik ter oriëntatie een interview gehouden met mevrouw D.M.A. van Heijningen. Zij is personeelsfunctionaris op een school in het voortgezet onderwijs. Een kanttekening die ik hier wil plaatsen is dat het om de opvatting van één personeelsfunctionaris gaat en dat deze dus niet als algemene opvatting van personeelsfunctionarissen op alle middelbare scholen in Nederland kan worden gezien. De aanbeveling die de inspectie van onderwijs als gevolg van het *Onderwijsverslag over 2002* doet, luidt dat er meer aandacht voor de ontwikkeling van de docent en loopbaanplanning nodig is (Onderwijsinspectie, 2002 : 42). In de praktijk wordt dit langzamerhand ingevoerd in de vorm van *Persoonlijke ontwikkelingsplannen* (POP's). De bedoeling van een POP is dat de docenten het schoolmanagement samen kijken wat die docent wil in zijn beroep en hoe de school hem hierin bij kan staan. De invoering van POP's is zeer consistent met wat McGregor *participatie en adviserend management* (kenmerk 3) en *arbeidswaardering* (kenmerk 4) noemt. Aan beide kenmerken wordt in één keer voldaan door het invoeren van POP's in de onderwijsorganisatie. Docenten kunnen hun eigen doel aangeven en worden door de scholen hierin begeleid. POP-gesprekken kunnen worden gezien als een nieuwe uitgebreidere vorm van een functioneringsgesprek, waarin alleen wordt gekeken of iemand zijn werk goed doet en productief genoeg is. In het *Plan van aanpak arbeidsmarkt- en personeelsbeleid* worden aanbevelingen gedaan die scholen in positie brengen om een eigen personeelsbeleid te kunnen voeren. Volgens het ministerie van OC & W is dit onder andere mogelijk door invoering en uitbreiding van de hierboven al genoemde POP's en de invoering van *functiedifferentiatie*. Bij functiedifferentiatie gaat het om verdeling van andere taken - dan het geven van onderwijs - onder docenten. Volgens McGregor is het vervullen van diverse taken door een werknemer nood-

zakelijk om zijn hogere behoeften te kunnen vervullen (kenmerk 2: *functie uitbreiding*). Het doel van de functie-uitbreiding van McGregor verschilt volgens mij weinig van het doel dat men voor ogen heeft bij de invoering van functiedifferentiatie in het onderwijs. Een punt dat mevrouw van Heijningen noemt, is dat docenten professionals zijn en gewend zijn alle taken die bij het vak docent horen, zelf te doen. Of functiedifferentiatie uitvoerbaar is in het onderwijs blijft hierdoor de vraag. Veel taken die docenten hebben, worden waarschijnlijk door de docenten zelf het beste gedaan. Opvallend is dat de onderwijsraad graag ziet dat de schoolorganisatie zich ontwikkelt tot een professionele en innovatieve organisatie en dus de docenten ook als professionals ziet (A Ministerie van OC&W, 2002 : 3). Uit het onderzoek van de onderwijsraad (*Onderwijsraadadvies: 'Toerusten = uitrusten. Werk en werkende in het onderwijs'*) blijkt dat leraren te weinig mogelijkheden hebben om het eigen werk te plannen. Docenten moeten te veel taken uitvoeren en het personeelsbeleid is niet toereikend. De onderwijsraad heeft een aantal aanbevelingen gedaan. Naast de invoering van functiedifferentiatie en het persoonlijk ontwikkelingsplan is de raad met de introductie van een *Teamontwikkelingsplan* (TOP) gekomen. De bedoeling is dat leraren samen met het onderwijs ondersteunend personeel op basis van hun eigen professionaliteit het onderwijs indelen. De invoering van het TOP past in een goede theoretische benadering van wat McGregor *decentraliseren en delegeren* (kenmerk 1) noemt.

Uit het bovenstaande zouden we kunnen concluderen dat er in het onderwijs met middelen als functiedifferentiatie, persoonlijke ontwikkelingsplannen en teamontwikkelingsplannen genoeg gedaan kan worden om het vak van docent aantrekkelijk te maken en te houden. Het invoeren van deze instrumenten staat echter nog in de kinderschoenen en is nog lang niet voltooid. Of deze aanpak zal leiden tot meer docenten en het lerarentekort zal oplossen, is nog de vraag. Een opvallend punt is dat de onderwijsraad, de schoolorganisatie ontwikkeld wil zien tot een professionele organisatie en dat mevrouw Van

Heijningen zegt dat docenten zijn te beschouwen als professionals. Dit zijn interessante opmerkingen, docenten zijn immers hoger opgeleid dan de industriewerknemers waarover McGregor het had in zijn artikel, *The human side of enterprise*. Of een school te leiden is als een professionele organisatie, daar zal echter het nodige onderzoek naar gedaan moeten worden. Een beschouwing van het Nederlandse onderwijs aan de hand van *theorie Y* van McGregor is niet toereikend om het lerarentekort op te lossen. De theorie is terug te vinden in het beleid en de aanbevelingen van de overheid, maar blijft theorie zolang bovengenoemde instrumenten niet volledig zijn ingevoerd. Of het omzetten van de theorie naar de praktijksituatie het gewenste effect zal hebben, blijft de vraag. Uit het bovenstaande blijkt dat er genoeg aandacht wordt besteed aan de werksituatie van docenten. De problemen in het onderwijs, waarvan ik het lerarentekort heb uitgelicht, zijn echter niet op te lossen door alleen te kijken naar de werksituatie van de docenten. Er is meer aan de hand. Hoe komt het bijvoorbeeld dat het vak van docent in de maatschappij zo vreselijk wordt ondergewaardeerd en is dit te veranderen? Zien mensen het belang van onderwijs wel in? Dit zijn mijns inziens belangrijke vragen waarvan de antwoorden ons kunnen helpen de situatie in het onderwijs te verbeteren. De antwoorden op deze vragen hebben we niet paraat en zijn wellicht reden voor toekomstig onderzoek. □

Coen van der Giesen

Inspectie van Onderwijs, *Onderwijsverslag over 2002*, 15 april 2003.

Jaffee, D., *Organization Theory, Tension and Change, international edition 2001*, Singapore, McGraw-Hill Book Co.

McGregor, D. 'The human side of enterprise' in: Bennis, W.G., *Leadership and Motivation, essays of Douglas McGregor*, Cambridge, Massachusetts, M.I.T. Press, 1966, 3-20.

A Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, *Beleidsreactie bij het onderwijsraadadvies, Toerusten = uitrusten. Werk en werkende in het onderwijs*, 2 december 2002.

B Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, *Plan van aanpak arbeidsmarkt- en personeelsbeleid*, 2 december 2002.

Major/Minor-stelsel: drie meningen

Sinds september 2002 worden door de Universiteit Leiden ruim vijftig major/minor combinaties aangeboden. Studenten kunnen op deze manier twee derde van het programma van een bepaalde studie volgen en daarnaast één derde van het programma van een andere studie. Volgens de website van de UL is 'een major/minor-combinatie een uitkomst als je niet wilt of kunt kiezen tussen twee studies'. In theorie een mooi initiatief, maar in de praktijk steken kinderziektes de kop op. Organisatorisch loopt het af en toe in het honderd. Reden voor de redactie om reacties te peilen onder twee studenten bestuurskunde en de studieadviseur van de opleiding bestuurskunde.

Peter Kasbergen, major/minor: bestuurskunde/psychologie.

In 387 voor Christus richtte Plato zijn academie op. Sindsdien duidt men de academische wijze van denken en onderwijzen als een brede, wetenschappelijke en theoretische. Vanaf de Verlichting in de zeventiende

als de belangrijkste moet uitkiezen, tast men in de eigen wetenschap, wanneer men niet enig begrip heeft van de andere, vaak in het duister.' Ik sluit me in deze geheel bij Rousseau aan en wil dan ook pleiten voor continuering en verbetering van het major/minor systeem, dat immers perfect past bij de

"Internationale organisaties zijn er in alle soorten en maten: van universeel met een algemeen karakter (zoals de VN) tot aan gespecialiseerd met een beperkt lidmaatschap (denk bijvoorbeeld aan de NAVO)"

en achttiende eeuw tot heden hebben vooraanstaande intellectuelen in het kader van de academische traditie aangedrongen op een meervoudige onderwijstaak van universitaire en academische instellingen. Studenten moeten aan deze instituten worden gevormd tot wetenschappers maar ook tot kritische deelnemers in hun maatschappij en representanten van de cultuur waarvan ze deel uitmaken. In de achttiende eeuw schreef Jean-Jacques Rousseau over wetenschap: 'Wanneer men ook maar enige ware liefde voor de wetenschappen bezit, is het eerste wat men opmerkt als men zich ermee bezighoudt, hun onderlinge verbondenheid, die maakt dat ze elkaar wederzijds aantrekken, ondersteunen en verduidelijken en dat de ene niet buiten de andere kan. Hoewel de menselijke geest niet toereikend is voor alle wetenschappen en men er altijd één

academische gedachte. Eigenlijk zouden studenten in hun honger naar kennis uit eigen initiatief op zoek moeten gaan naar al wat de universiteit te bieden heeft, echter de praktijk blijkt weerbarstig. Daarom juich ik het van harte toe dat de universiteit studenten stimuleert hun kennis uit verschillende takken van wetenschap te halen. Triviale problemen als overlappende werkgroepen en tentamens ervaar ik als storend, en moeten zo snel mogelijk worden opgelost. Dat laat echter onverlet dat ik ze voorlopig voor lief neem. Want wat is meer waardevol voor een maatschappij dan afgestudeerden die geleerd hebben brede wetenschappelijke interesse en kennis van zaken na te streven? Universiteiten, blijft major/minor programma's aanbieden en u zult zien dat studenten gaan ontdekken dat multidisciplinair denken leuk is!

Victor van Kleef, major/minor: bestuurskunde/culturele antropologie.

Ik volg als major bestuurskunde en als minor zoals dat officieel heet culturele antropologie/ontwikkelingssociologie. Er wordt per periode één hoofdvak van de minorstudie gevolgd. Dit vak komt in de plaats voor een 'minder belangrijk' vak van bestuurskunde. De mogelijkheid bestaat het weggefallen bestuurskundevak alsnog erbij te kiezen, waarbij je per periode vier vakken volgt. De sfeer tijdens colleges is compleet verschillend bij antropologie in vergelijking met bestuurskunde. Dit komt doordat de 'gemiddelde antropoloog' afwijkt van de 'bestuurskundige'. Ook zijn de colleges minder gestructureerd, maar ze zijn wel afwisselend. Het is leuk om dit verschil aan den lijve te ondervinden. Ik heb tot nog toe één relatief groot probleem ondervonden aan de combinatie; een mid-term tentamen bestuurskunde en het tentamen antropologie vielen exact op dezelfde tijd en plaats. Het was dus uitgesloten om ze allebei te maken. Ik heb het mid-term tentamen eerst gemaakt en later in januari pas het hertentamen van Culturele Antropologie.

Het major/minor systeem mag dan wel in opkomst zijn en het is daardoor nog niet gestructureerd genoeg, maar ik vind dat zulke fouten niet mogen voorkomen op een universiteit. Ik ben van mening dat deze onregelmatigheden niet gebagatelliseerd moeten worden. Een klein tweede puntje van kritiek is dat het departement van antropologie ten opzichte van het departement van bestuurskunde minder goed georganiseerd is. Communicatie met het eerstgenoemde departement is lastiger en ook de website is minder toegankelijk dan die van de afdeling bestuurskunde. De studievereniging, Itiwana, is in vergelijking met de B.I.L. veel minder compleet. Ze verkopen bijvoorbeeld geen uittreksels en organiseren minder activiteiten. De combinatie is best te doen, want antropologie is best boeiend, maar minder concreet dan bestuurskunde. Ik

zie de minor als een waardevolle aanvulling op mijn major, want de colleges zijn interessant en verhelderend. Toch moet de komende jaren heel wat bijgeschaafd worden in deze major/minor combinatie, om het geheel tot een blijvend succes te maken.

**Daniëlle Ladan: Studietoelichting/
Stage- en scriptiecoördinator
Bestuurskunde.**

Als studietoelichting werd aan mij de vraag gesteld een reactie te schrijven over de voor- en nadelen van de major/minorcombinaties met bestuurskunde. Hebben deze studies dan nadelen, vroeg ik mezelf af. Naar mijn mening niet. Wat houden deze studies dan in? Major/minor studies zijn recente opleidingen waarbij de student een kwart van een andere opleiding volgt. De mogelijke combinaties met bestuurskunde zijn: politicologie, geschiedenis, pedagogiek, psychologie, economie en culturele antropologie.

Deze diverse disciplines zijn niet zomaar met elkaar gemixt; naar aanleiding van een duidelijke behoefte onder studenten zijn deze combinatieopleidingen enkele jaren geleden gestart. De grote reden hierachter was dat vele studenten graag over de grenzen van hun eigen studie heen wilden kijken. Binnen de beschikbare keuzevakruimte werden reeds vele vakken van politicologie en psychologie gevolgd. Door middel van de invoering van de major/minor studies werden deze (keuze)vakken geïncorporeerd binnen de opleiding bestuurskunde. De grote behoefte naar deze nieuwe opleidingen blijkt ook uit de sterke motivatie én (ook zeer belangrijk!) de hoge cijfers van de betreffende studenten. Ondanks deze voordelen van de combinatieopleidingen, zoals de kennisverbreding, leidden deze combinaties ook tot kleine aanpassingen in het curriculum.

Niet alle combinaties bleken in de praktijk even aantrekkelijk voor studenten te zijn; de combinatie met politicologie echter trekt vanuit de hoogste studentenaantallen. Bovendien had/heeft elk departement en opleiding zijn eigen structuur én cultuur. De major/minorcombinatie dwong dus zowel studenten als departementen goed met elkaar samen te werken. De nadelen van de combinatiestudies werden uiteindelijk omgezet voordelen, waarvan studenten nu en in de toekomst kunnen profiteren. Wellicht dat hierdoor het aanbod van minorcombinaties met bestuurskunde in de nabije toekomst verder zal worden uitgebreid. We kunnen na enkele jaren echt spreken van een groot succes! □

Peter Kasbergen

Voor de groep van Buckingham Palace

Mooi weer in Londen

Met z'n allen "in the tube"

De romantische sfeer van Londen zorgde voor enkele onverwachte taferelen

B.I.L. meets L.U.L.

Dat was slechts één onderdeel van het boeiende programma dat een vijftigtal B.I.L.-leden doorliepen in de Britse hoofdstad. Een geweldige plek voor de korte B.I.L.-reis, die dit jaar in het teken stond van het thema 'Transport in Engeland.' Behalve de actuele ontwikkelingen op transportgebied, was natuurlijk ook het verschijnen van het Hutton-rapport een interessante reden om in Londen te zijn.

Woensdag 28 januari was het moment daar. Om 6.15 (toch wel erg vroeg) stond iedereen met slaperige oogjes gereed voor FSW. Onze buschauffeur Henny was iets vertraagd doordat hij een afslag had gemist, maar dat haalde hij snel weer in. We waren zelfs zo vroeg in Calais dat we de trein van een half uur eerder konden nemen. Met bus en al reden we de trein in en in slechts 35 minuten kwamen we aan de andere kant van het Kanaal weer uit de tunnel. Het was wel even wennen om het verkeer aan de linkerkant te zien rijden, maar gelukkig had Henny dat vaker gedaan. Omdat we zo vroeg waren deed hij nog een sightseeing tour door Londen. Over de Tower Bridge reden we het centrum binnen en langs trekpleisters als het parlement, Westminster Abbey, Trafalgar Square en door de wijk Notting Hill, bracht Henny ons naar ons hostel. De eerste excursie stond pas voor donderdag gepland, dus de rest van de dag kon iedereen zijn eigen gang gaan en even bijkomen van de reis. Lekker slenteren door de stad, genieten van het theater of relaxen in één van de vele pubs die Londen rijk is: kortom voor ieder wat wils. We werden die avond zelfs nog verrast door een pak sneeuw, wat Londen een nog mysterieuzere uitstraling gaf. Donderdag stonden er twee excursies op het programma: het Department for Transport en Transport for London. Dankzij deze laatste organisatie konden we gedurende ons verblijf in Londen gratis met het openbaar vervoer reizen, waar we natuurlijk dankbaar gebruik van maakten. Het metrostation Kensal Green was slechts enkele tientallen meters van het hostel verwijderd en 's morgens vertrokken we dan ook met de Underground richting Department for Transport (DfT). Ondanks het feit dat de lijn die we

genomen hadden volgens de statistieken een punctualiteit van 99% had, zorgde de sneeuw voor vertraging. Ironisch om op die manier te laat te komen op het Department for Transport. De vergelijking met de Nederlandse Spoorwegen kon dan ook niet uitblijven. De treinen in Groot-Brittannië rijden ongeveer in 79% van de gevallen op tijd. In Nederland ligt dat cijfer ongeveer net zo hoog, maar een relevante kanttekening hierbij is

"Die avond werden we verrast met sneeuw, wat Londen een nog mysterieuzere uitstraling gaf"

dat in Engeland een vertraging pas meegerekend wordt als de vertraging minstens 10 minuten is, terwijl in Nederland gerekend wordt vanaf 3 minuten! Een van de uitdagingen van dit ministerie is dan ook om de vertragingen aan te pakken. Daarnaast moet er ook efficiënter en goedkoper gewerkt worden, omdat het onderhoud van het spoorwegennet duurder bleek te zijn dan verwacht. Verder werkt DfT nauw samen met het Nederlandse ministerie van Verkeer en Waterstaat als het gaat om Europese zaken op transportgebied. De persvoorlichter vertelde over de grote concurrentie tussen de Britse media (landelijk en regionaal) en dat DfT de schuld krijgt van alle verkeersproblemen en problemen met het openbaar vervoer. Als persvoorlichter moet hij goed afwegen wat er wel en wat er niet naar buiten wordt gebracht. De afgeblazen

vluchten naar Amerika, vanwege terrorismedreiging, waren recente voorbeelden waarbij het erg belangrijk is dat er niet te veel in de openbaarheid komt.

Na enkele uurtjes pauze, waarin nog even genoten kon worden van Londen in de sneeuw, gingen we door naar Transport for London (TfL). Deze organisatie verzorgt het transportsysteem van Londen en heeft tot taak om de 'Transport Strategy' van de voorzitter en tevens burgemeester van Londen, Ken Livingstone, te implementeren. TfL heeft daarnaast te kampen met problemen die zijn ontstaan doordat er decennia lang weinig is gedaan. Zo zijn de wegen dichtgeslibd en is het metronetwerk verouderd. Verder wil TfL ook innovatief bezig zijn. Nederland wordt daarbij vaak als voorbeeld genomen, zoals bij het invoeren van maximumsnelheden in de bebouwde kom en de aanleg van fietspaden in de stad. Nederlandse transportdeskundigen kunnen dan ook zo aan de slag bij TfL.

Wat betreft de aanpak van de fileproblemen in de binnenstad loopt Londen wel weer voorop. De tweede spreker, Dave Wetzel, was een grappig figuur die in zijn enthousiasme soms wat afdwaalde, maar toch ook op een leuke manier ons meer wist te vertellen daarover. Het paradepaardje van burgemeester Livingstone tijdens de verkiezingen van 2000 was de *Congestion Charging* (CC). Dit betekent dat er tol betaald moet worden om in het centrum van Londen te mogen rijden. De ringweg blijft gratis. Het was noodzakelijk dat er wat tegen de opstoppingen gedaan werd en met het geld dat het oplevert kunnen andere projecten van TfL worden gefinancierd. Er zijn nog enkele aanpassingen in het voorstel aangebracht, zoals lagere tarieven en vrijstellingen voor onder meer gehandicapten, maar in februari 2003 heeft Livingstone de CC daadwerkelijk ingevoerd. En dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Er zijn sinds de invoering 32% minder opstoppingen en het aantal auto's is met 20% afgenomen. De meerderheid is overgestapt op het openbaar vervoer en een kleiner deel is gaan lopen, fietsen

Het nieuwe gebouw van het min. van Transport

of carpools. De bussen rijden nu ook beter op tijd, omdat het niet meer zo druk is in het centrum. Zelfs de critici, die bang waren voor chaos, moeten toegeven dat CC echt werkt.

Vrijdag was er een gecombineerd programma van de Underground en Tube Lines, waar we nader werden ingelicht over het metronetwerk van Londen. 's Morgens namen we de metro naar Canary Wharf Station, waar we werden opgehaald door iemand van LUL (London Underground Limited), Seppe Embrechts, en Christina Bucci, de Internal Communications Executive van Tube Lines. Gezamenlijk liepen we naar het hoofdkantoor van Tube Lines, waar we van beide organisaties een presentatie kregen. Elke dag reizen er maar liefst 3 miljoen mensen met de Londense metro, voornamelijk voor hun werk. LUL is verantwoordelijk voor de veiligheid van het netwerk. In 1998 is het *Public Private Partnership* (PPP) ingesteld, wat een 30-jarig samenwerkingscontract inhoudt tussen het publieke London Underground en de private Tube Lines en Metronet. Het PPP was noodzakelijk, omdat er te weinig geld werd verdiend om grote investeringen te kunnen realiseren voor het vergroten van de veiligheid en het onderhoud, verbeteren en vernieuwen van de stations en treinen. Het doel van het PPP is dan ook een 'world class Tube for a world class city'.

Na de lezingen en een kopje koffie of thee, kregen we nog een kijkje achter de schermen bij Canary Wharf Station, North Greenwich Station en Cannington Town. Een belangrijk thema hierbij was de veiligheid. Overal hangen camera's en door een glazen

wand kun je diegenen zien zitten die de beelden van die camera's bekijkt. Mocht er echt iets ernstigs gebeuren, dan kan een groot station als Canary Wharf in slechts 8 minuten ontruimd worden! Bij de nieuwste metrolijn, de Jubilee Line, zijn glazen wanden en schuifdeuren tussen het perron en het spoor aangebracht om de veiligheid te verbeteren. Bij

Cannington Town werd ons meer verteld over de manier waarop de verschillende transportmiddelen, de metro, Docklands Light Rail, bussen en het nationale spoor, daar bij elkaar komen, oftewel de intermodale transport integratie.

Als klap op de vuurpijl stond er die middag nog een heel bijzondere excursie op het programma: het Britse parlement. Door de verscherpte veiligheidsmaatregelen is het voor bezoekers 'overseas' eigenlijk onmogelijk om buiten de zomermaanden een rondleiding te krijgen. De hoop was dan ook al

bijna opgegeven, toen het enkele dagen voor vertrek toch nog lukte een Brits inwoner en daarmee een Brits kamerlid bereid te vinden om de rondleiding te sponsoren. Dus die middag togen we naar het parlement, ontdaan van onze messen en deodorantbussen, om deze kans te benutten. Voor het parlement konden we eerst nog even de demonstranten bewonderen, die daar dag en nacht tegen premier Blair (*Bliar*) betogen, voordat we via de koninklijke entree naar binnen gingen. Daar begon een indrukwekkende rondleiding door de imposante vertrekken met hun rijke historie. Vanaf het begin werden we overweldigd door de rijke Victoriaanse versieringen, die voor de koninklijke familie en de Lords zijn aangebracht. We kregen een uitgebreide uitleg over het meubilair, de koninklijke schilderijen, de wapens van de Lords

en allerlei andere bijzonderheden die daar in grote getale aanwezig zijn. Natuurlijk werd ook het nodige verteld over de Britse democratie en het parlementaire stelsel, die tot de oudsten van de wereld behoort. Groot-Brittannië kent net als Nederland een parlementair stelsel met twee kamers: de *House of Lords* (Hogerhuis) en de *House of Commons* (Lagerhuis). Echter, anders dan bij ons, waar alle leden direct dan wel indirect worden gekozen, is dat in Groot-Brittannië alleen het geval voor de leden van het Lagerhuis. De leden van het Hogerhuis worden bepaald door erfopvolging. Vanaf haar indrukwekkend met bladgoud beklede troon in de *House of Lords*, kan de koningin, als zij de *House of Lords*

Een presentatie over Transportation in London

voorzit, recht in de ogen kijken van de voorzitter van de *House of Commons*, die met enkele honderden meters afstand recht tegenover haar zit. De *House of Commons* lijkt veel op de *House of Lords*, maar dan minder rijk uitgevoerd en in plaats van de rode, de welbekende groene bekleding van de banken. Het is in elk geval heel bijzonder het traditionele Lagerhuis, waarvan iedereen de ongekend levendige debatten kent, waar we in Nederland alleen maar van kunnen dromen, eens in werkelijkheid te zien.

Kortom, we hadden ons geen betere afsluiting kunnen wensen. We kunnen terugkijken op een zeer geslaagde reis vol gezelligheid, waarin we het Engelse transport ten volle hebben leren kennen, in theorie en praktijk. □

Petra Puister

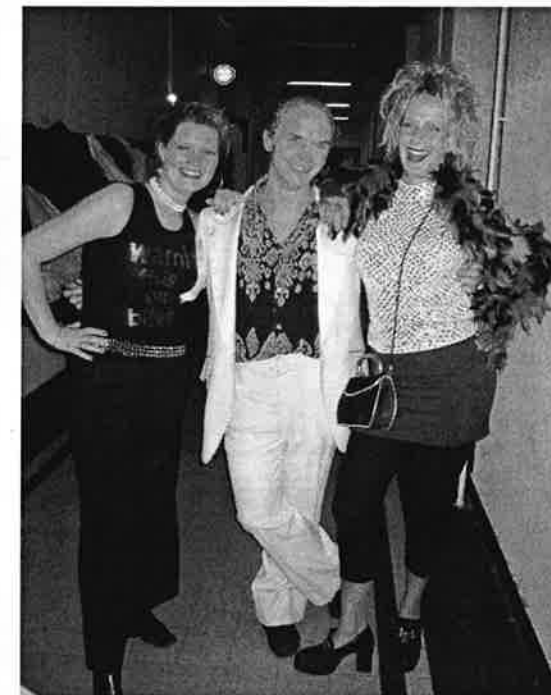
Het bestuur gaat los op het 'Proud to be fout' feest

Tsja...Dit spreekt voor zich....

Discussie

Proud to be fout, extreem fout wel te verstaan...

Bedrijvenborrel Den Haag. De oude BB commissie.

Commissie Buitenland

Cops

Door weer en wind

Hennie, onze buschaffeur

Pub in Londen

En toen... bestond de B.I.L. 4 jaar!

Anita Sørensen, bestuurslid B.I.L.-bestuur 1987-1988, vertelt over besturen tijdens de Koude Oorlog.

De geschiedenis lijkt zich af en toe te herhalen. Precies 14 jaar geleden was Anita Sørensen lid van het B.I.L.-Bestuur 1987-1988. Een jaar dat niet alleen nieuwe initiatieven ten uitvoering bracht die nu nog bestaan, zoals het Landelijk Overlegorgaan Bestuurskunde, maar qua gebeurtenissen ook opvallend veel vergelijkingen vertoont met dit bestuursjaar. Het bestuursjaar 1987-1988 was net zoals dit jaar ook een pré-lustrumjaar.

Eveneens blijkt uit archiefstukken, dat bestuurlijke vernieuwing bij de B.I.L. van alle tijden is. In het jaar 1987-1988 wordt de B.I.L. al behoorlijk bestuurlijk vernieuwd, door een wijziging in de statuten van de vereniging. Vergelijkbaar hiermee is het verzoek van de ALV van 24 september 2003 om te bekijken of de huidige statuten en reglementen van de vereniging nog volstaan. Een levendige handel in allerlei B.I.L.-promotieartikelen is ook van alle tijden geweest, getuige het fragment hiernaast van een heus bestelformulier! Sterker nog, het blijkt dat de B.I.L.-artikelenwinkel nog uitgebreider was dan nu! Uiteraard zijn naast vergelijkingen vast en zeker verschillen met '87-'88 en 2003-2004 te vinden. Om alle merkwaardige, interessante en leuke gebeurtenissen van 1987-1988 wat uitgebreider op te rakelen dan alleen via archiefstukken is mevrouw Sørensen, toen Commissaris Eerstejaars, geïnterviewd. Niet alleen het jaar 1987-1988 heeft onze interesse, we zijn ook benieuwd hoe het Anita Sørensen is vergaan na haar bestuursjaar.

Voorafgaand aan het interview schetst Anita Sørensen kort de situatie waarin het bestuur van toen werkte. 'Wij waren het derde bestuur maar het was dus allemaal nog heel pril. De vakgroep zat

We konden niet alleen bij elkaar naar binnen lopen, wij zaten letterlijk bij hen op de kamer. Dat is hetzelfde jaar veranderd met onze verhuizing naar beneden in het Kamerlingh Onnes Laboratorium (KOL voor intimi), waar we een eigen kamer kregen. Net zoals jullie die nu hebben. Het werd allemaal groter, er kwamen steeds meer studenten, de hele sfeer veranderde. In mijn jaar waren er 150 eerstejaars, dacht ik. De meeste studenten waren wel lid. In ons jaar werd er een computer aangeschaft en dat was een hele grote uitgave voor een vereniging. Er is zelfs

Bestelformulier accessoires van de B.I.L.

aantal	trui: ☒ kobaltblauw	prijs: f 30,== p.s.
—	stropdas	
—	shoker	donkerblauw, bordeaux embleem prijs: f 15,== p.s.
—	strik	

* aanstrepen wat gewenst is.

De opgegeven prijzen zijn maxima, de bestelling vervalt bij te weinig animo, inschrijven verplicht tot betaling en afname op nader te bepalen datum en plaats in Leiden.

Bankrekening A.B.N.-Leiden 56 65 22 357
Girorekeningnummer bank 9013

Bestelformulier voor accessoires van de B.I.L.

op het Rapenburg. Er waren ook mensen die in het onderzoekslaboratorium zaten, waaronder Frits van der Meer en een docent die hier nu niet meer werkt, dhr. Raadschelders. Die deelden samen een kamer. De bestuurskamer was de tafel in de hoek van hun kamer. We hadden meestal een vergadering op de vrijdagmiddag en zij zaten gewoon te werken en ondertussen hoorden ze natuurlijk wat wij allemaal bespraken. En ik kan me nog erg goed herinneren dat ze heel vaak een beetje zo zaten te glimlachen. "t Was interessant wat daar gebeurde". Het was voor ons op zich ook heel prettig. Je hebt een hele nauwe band, je zit bij die mensen op de kamer. We hebben ook regelmatig gevraagd wat zij ervan vonden. Het was voor ons een hele makkelijke ingang.

nog een hele discussie over de noodzaak en het nut ervan geweest. Maar uiteindelijk is er een computer aangeschaft, die met name werd gebruikt voor de stukjes van de Bestuurskundige Berichten, maar ook om stickervellen te maken. De brieven moesten we dan komen in vouwen. Dat zijn "heel belangrijke taken" voor bestuursleden. Kunt u goed vouwen? Ok, je bent aangenomen.

Hoe was het eigenlijk om te studeren aan de universiteit Leiden in die tijd? Het was nog heel kleinschalig. In de tijd dat ik studeerde zijn we hiernaar toe verhuisd, gebouw 5. De vakgroep had een gebouw, op het Rapenburg. Dat was natuurlijk een hele andere sfeer, als je daar binnenkwam. Met trappetjes naar boven en kamertjes waar hier en daar docenten zaten. Ik denk dat in vergelijking met de tijd dat wij hier

"In ons jaar werd er een computer aangeschaft en dat was een hele grote uitgave voor een vereniging."

VERLEDEN IN BEELD

zaten en jullie hier nu zitten er niet veel is veranderd. In het begin hadden wij ook regelmatig les in het Gorlaeus want politicologen en bestuurskundigen zaten het eerste jaar bij elkaar. Dit is nu voor het grootste gedeelte nog steeds zo, alleen wordt Gorlaeus niet voor colleges meer gebruikt. Vooral in het eerste jaar heb ik veel les gehad in grote zalen. Dat was toen nog heel modern. Wij hadden in het Gravenstein les, daar bij de Garenmarkt. We hadden overal en nergens les. Als je een vak had dat aangeboden werd door rechten dan zat je meestal in hun zalen. En soms was het zelfs zo dat ze niet goed hadden opgelet, dan had je van 9 tot 11 les in het Gorlaeus en om 11 uur een rechtenvak toevallig. Dan kwam je altijd te laat.

En waarom bent u eigenlijk in Leiden gaan studeren? Waarom specifiek bestuurskunde?

Ik vond het leuke aan bestuurskunde dat je een klein beetje van zeer veel verschillende vakken krijgt. Ik vond het heel moeilijk een keuze te maken voor rechten of economie, of wat dan ook. Het is natuurlijk een studie waar je vakken aangeleverd krijgt vanuit verschillende vakgroepen. Dat vind ik ook achteraf het leuke en interessante

"Vooral in het eerste jaar heb ik veel les gehad in grote zalen. Dat was toen nog heel modern."

aan bestuurskunde. Je kon toen maar in een zeer beperkt aantal plaatsen bestuurskunde studeren, in Leiden, Rotterdam en Twente. Dat was het in die tijd zo'n een beetje. Leiden trok me meer aan dan Rotterdam. Tevens vanwege de juridische afstudeervariant die je hier had. En ik had toen al zo'n beetje bedacht dat ik die afstudeervariant wilde doen, dus was het logisch dat ik naar Leiden wilde komen.

Met bestuurskunde als hele jonge studie, was dat ook anders dan andere studies, als studievereniging. Heeft u daar iets van

gemerkt? Heeft u iets gemerkt bij het contact met andere studies en andere studieverenigingen? Dat je merkt dat daar anders tegen aangekeken wordt, omdat het nog een jonge studie is?

Vanuit de vereniging hadden we heel veel contact met de docenten. Ik denk dat als je bij een heel grote vakgroep zit dat contact minder is. Wij hadden een voordeel als bestuur, omdat je dan meer contact hebt met leden in een vakgroep, maar ik denk dat je ook als student vrij makkelijk toegang hebt met docenten. Ik weet niet of dat nu ook zo is. Dat is heel lastig in te schatten. Ik denk dat dat nu veel minder is dan toen. Toen ik begon waren er al heel veel studenten. Bestuurskunde was al vrij populair geworden in een paar jaar. Het was een jonge studie maar de vakken die aangeleverd werden door de andere studies waren natuurlijk niet nieuw, de docenten deden dat al een hele tijd. Ik denk niet dat je daar iets aan merkte. Misschien alleen de echte bestuurskunde vakken. Maar in mijn tijd hadden we Professor Van Braam. Hij had een meesterwerk geschreven. Daar droeg hij soms uit voor tijdens college. 'Het groene monster' ("Leerboek Bestuurskunde deel A", red.). Daar zat zo'n werkboek bij, ook een groen monster, en dan was het gewoon geef

de 19 definities van beleid. Dan dacht ik waarom doe ik deze studie? Ik herinner me ook nog het eerste semester. Dan heb je Inleiding bestuurskunde als vak en een van de eerste vragen van het tentamen was: 'Wat is het kenobject van de bestuurskunde?' In twee woorden. Maar nu ben ik dan heel benieuwd, weten jullie nu wat het antwoord is? 'Wat is het kenobject van de bestuurskunde? Twee woorden? Uh... openbaar bestuur' Ja, dat is het antwoord. Maar als je als student aankomt en de allereerste vraag bij het allereerste tentamen... ik zat gewoon te kijken 'kenobject' wat bedoelen ze in godsnaam? Ik heb geen idee meer wat mijn antwoord was maar het was in ieder geval fout. Maar de docenten waren in ieder geval heel erg geschokt dat heel veel mensen dat fout hadden. Die dachten natuurlijk ik heb toch al

een semester lang les gegeven en als ze dan niet eens meer deze vraag kunnen beantwoorden.

Wat voor soort student was u? Was u juist heel erg bezig binnen of juist buiten de B.I.L.?

Ik heb als eerstejaars meteen bij de B.I.L. gezeten, als bestuurslid. Dat was heel erg leuk want dan leer je meteen heel veel mensen kennen. Ik heb ook altijd naast mijn studie gewerkt, korte tijd in een ziekenhuis en vervolgens bij MartinAir als grondstewardess. Voordat ik ging studeren ben ik een jaar in Amerika geweest. Ik keek er iets anders tegen aan dan andere mensen. Ik wilde wel alles in een keer halen, maar ik werkte daarnaast ook en deed andere dingen. Ik ging veel op reis. Ik ben Erasmus-student en EMPA (European Master's in Public Administration, red.) student geweest. Ik heb van alle mogelijkheden gebruik gemaakt om naar het buitenland te gaan en dingen te doen.

Heeft u ook in een studentenhuus gewoond? Nee, ik had zelf een huisje. Ik woonde daar ik mijn eentje maar vlak bij het station dus ik had heel veel aanloop. Iedereen die naar het station liep of terugkwam klopte altijd even op het raam om te zien of ik thuis was. Dat was heel gezellig.

Uw functie in het bestuur was Commissaris eerstejaars. Wat hield dat precies in?

Het heette commissaris eerstejaars en je taak was borrels en feesten organiseren. Halverwege het jaar was er in samenspraak met de vakgroep besloten dat de B.I.L. een veel grotere inbreng zou krijgen in het begeleiden van de eerstejaars. Er was wel een introductiedag, maar die werd altijd georganiseerd door de vakgroep. In samenspraak met de vakgroep hebben wij toen een mentoraat opgezet en een mentoraatcommissie opgezet. Tevens kon je een cursus begeleiden van studenten volgen, die door een trainer werd gegeven. Dat hebben we eerst met de mentoraatcommissie gedaan om te kijken wat het was. Vervolgens hebben we mentoren geronseld. Daarna konden we allemaal met de mentoren van eerstejaars naar die cursus gaan. Heel luchtig hoor, het prettige daarvan

VERLEDEN IN BEELD

was dat ik zelf ook heel druk betrokken was bij het opzetten van de introductiedag. De vakgroep deed meer het inhoudelijke gedeelte. Tijdens de lunch moest je je groepje zoeken, net als in de EL CID. Een aantal van die mentorgroepjes, je bent natuurlijk een beetje afhankelijk van de mentoren die het doen, hebben echt heel lang bestaan en kwamen nog regelmatig bij elkaar. Ik denk dat het heel leuk is dat dat er is. In het begin was het niet nodig. Maar als de studie zo groot wordt is het toch leuk om mensen op die manier te leren kennen.

69.
J.H.A. Sørensen
(Anita)
zo zag ze er toen uit: de pasfoto uit het smoelenboek van 1988

Wat voor vereniging was de B.I.L. precies. Qua sfeer. Hoe zou u dit omschrijven?

Ik denk dat het in de eerste plaats gezelligheid was. Misschien ook een beetje vanuit mijn invalshoek. De B.I.L. had altijd de beste feesten. Wij hadden altijd zoveel mensen op de feesten dat mensen klaagden dat het te druk was en dat ze geen adem konden halen. Wij zijn ook naar steeds grotere locaties uitgeweken. Als je op een feest kwam dan kende je ook nagenoeg iedereen. Maar het was niet zo grootschalig dat het massaal werd. Ook de jaren daarna ging ik heel trouw naar de borrels en feesten. Het laatste feest dat wij georganiseerd hebben was bij Augustinus in de Engel (bovenzaal Augustinus, red.). Daar hebben we een soort talentenjacht gedaan. Ook de vakgroep, met o.a. Frits van der Meer deed mee. Een playbackshow was het. We hebben met het bestuur nog Meat Loaf gedaan. Vreselijk. Met maskers op. We hebben geen prijs gewonnen maar het was wel heel leuk.

Hoe was de verhouding met de zusterverenigingen?

Je had in Rotterdam en in Twente ook bestuurskunde. Cedo Nulli in Rotterdam, Sirius in Twente en Curius in Delft. Die studieverenigingen kwam je dan een keer tegen op de bestuurskunde dag. Wij

waren een bestuur en zij waren een bestuur maar we hadden verder geen innig contact met elkaar. Ik kende daar een paar mensen van, die had je dan een paar keer ontmoet. Wij zaten ook niet bij elkaar, zoals jullie hier met alle studieverenigingen van de Faculteit Sociale Wetenschappen (FSW). Dan kan ik me voorstellen dat je innig contact hebt met elkaar.

Wij zaten daar beneden bij het KOL (Kamerlingh Onnes Laboratorium, red.). Ik kan me niet herinneren dat daar andere studieverenigingen waren. Later zijn ze naar FSW verhuisd maar toen was ik er al niet meer bij betrokken. Als je geografisch verspreid zit dan is innig contact ook veel lastiger. Bovendien wilde Bestuurskunde niet teveel tegen bijvoorbeeld Politicologie aanschurken. Wij waren een eigen vereniging. Ik denk dat als je in het begin zelf een studievereniging opzet je dan niet teveel geassocieerd wil worden met anderen. Je bent gewoon een eigen vereniging, die alles zelf kan. Ook dat heeft er iets mee te maken gehad.

"Dan heb je Inleiding bestuurskunde als vak en een van de eerste vragen van het tentamen was: 'Wat is het kenobject van de bestuurskunde?'"

In uw bestuursjaar is de B.I.L. op studiereis geweest naar Praag. Vorig jaar zijn we ook op studiereis geweest naar Praag en Budapest. Wat was uw indruk van Praag in 1988?

Ik was zelf al een aantal keren in Oost-Duitsland geweest dus Praag was zeker in die tijd, toen nog Tsjecho-Slowakije, veel westerser dan de DDR. Daarom keek ik er anders tegen aan dan mensen

die nog nooit in het Oostblok waren geweest. Het is een prachtige stad. We zaten in een heel mooi oud hotel. Waar we 's ochtends om 6 uur/ half 7 uur aankwamen en om 9 uur de eerste afspraak hadden. We konden niet in het hotel en zijn allemaal maar daar gaan zitten met een blik van: 'waar ben ik, ik kan mijn ogen nauwelijks openhouden, ik heb niet ontbeten, ik heb niet gedoucht, ik heb niet geslapen.' Maar verder was het hartstikke leuk. Praag is een soort openlucht museum. Het is heel prachtig. Dat was het toen ook. Het is natuurlijk heel anders dan wanneer je er nu bent. Er hing in die tijd geen reclame buiten en je voelde je toch in een ander wereldje. Ik had echter niet zo'n beklemmend gevoel als toen ik naar Oost-Duitsland ging.

In uw tijd was er een samenwerkingsverband tussen de universiteiten van Rotterdam en Leiden.

Er waren vier afstudeervarianten; twee in Leiden en twee in Rotterdam. In ieder geval kon je rechten en politicologie in Leiden doen en sociologie en economie in Rotterdam. De afstudeervariant dan. En wij volgden dan een aantal vakken in Rotterdam en die Rotterdammers kwamen bij ons in Leiden. Wij maakten altijd grapjes dat als in Rotterdam iets voor de tweede keer gebeurt ze dan zeggen 'het is een traditie'. En de Rotterdammers die bij ons kwamen vonden het allemaal heel achterlijk, want wij hadden niet van die mooie audiovisuele apparatuur in de collegezalen.

Wat heeft u het meest aan uw bestuursjaar gehad? Wat heeft u ervan geleerd?

Het leukste vond ik dat je zo snel mensen leerde kennen. Vooral als je hier als eerstejaars komt. Ik kende namelijk bijna niemand. Maar zodra je in het bestuur zit dan ken je in ieder geval je hele jaar maar ook mensen uit de jaren daarboven. Dat vond ik het leukste eraan. Verder leer je er natuurlijk ook wat van, maar dat vond ik niet het allerleukste.

Wat bent u precies na uw studie gaan doen?

En in hoeverre heeft de B.I.L. daaraan bijgedragen? Je moet het zelf doen. De B.I.L. heeft daar niets mee te maken. Maar het helpt natuurlijk wel als je naast je studie allerlei dingen doet. Ik

VERLEDEN IN BEELD

heb het EMPA programma gedaan. Een Europees mastersprogramma. Het is een postdoctorale opleiding die is opgezet door Leiden, Rotterdam, Speyer (Duitsland), Leuven en the London School of Economics. Je volgt dan een aantal vakken bij je eigen vakgroep en bij een andere vakgroep. Ik ben uiteindelijk naar Leuven gegaan. Je moet weer een afstudeerscriptie schrijven die het niveau moet hebben van een opzet van een proefschrift. Het was vrij academisch en het richt zicht dus op Europa/de Europese Unie. Ik heb geen idee of het nog bestaat. Dit was een eenjarige opleiding. Dat heb ik eerst gedaan. Daarna heb ik gesolliciteerd bij Buitenlandse Zaken. Ik heb in Den Haag gezeten bij directie West en Midden Europa. Vervolgens ben ik naar de Nederlandse Ambassade in Washington gegaan, naar de politieke afdeling. Daarna ben ik bij Buitenlandse Zaken weggegaan en ben ik vertegenwoordiger van de gemeente Rotterdam geweest in Amerika, als

Director of the Rotterdam Office for Investment. Dat heb ik twee jaar gedaan, waarna ik interim manager bij een application services provider ben geweest. Vervolgens ben ik terug naar Nederland gegaan. Ik ben nu weer in de avonduren aan het studeren, rechten en ik ben aan het werk bij Crisisplan BV, een onderzoeksbureau dat zich bezighoudt met consultancy, training en simulaties op het gebied van crisismanagement. Waarvan ik denk dat het helpt is als je op je cv kan zetten dat je activiteiten naast je opleiding hebt ontplooid. Als je alleen bestuurskunde doet denk ik dat het lastig is, speciaal in een krappe arbeidsmarkt, om een leuke baan te vinden. Ik heb natuurlijk héél véél dingen ernaast gedaan. Ik kan niet zeggen dat ik dat niet had gedaan als ik niet bij de B.I.L. had gezeten. Ik denk dat het me zeker geholpen heeft ten aanzien van het plezier dat ik gehad heb in mijn studie en het aantal mensen dat ik kende. Dus had ik een hele

positieve herinnering aan mijn studie. Laat ik het zo zeggen, als jij helemaal niets naast je studie doet dan is dat gewoon een grote min. Maar als je iets anders interessants doet dan bij de B.I.L. zitten, dan is dat net zo mooi als dat je bij de B.I.L. zit. Het mooie van de B.I.L. is natuurlijk dat je dan ook meer bij de studie betrokken bent en blijft. Dat vond ik ook een leuk aspect. Je wordt meer bij de studie en de vakgroep betrokken en waar het allemaal voor staat. Het is minder vrijblijvend. Je komt op voor je studie en wil dat mensen het leuk vinden. Maar het bestuurslidmaatschap van de B.I.L. was geen levensveranderende ervaring.

Wilt u nog iets meegeven aan studenten?
Ik denk dat het heel belangrijk is, dat je meer doet dan alleen je studie en dat kan van alles zijn. Dat kunnen ook extra vakken zijn die je bij een andere faculteit doet omdat je heel geïnteresseerd bent. Zodat je kan laten zien dat je een specialiteit hebt of dat je iets bijzonders hebt gedaan waardoor je toch net iets anders bent dan een ander. Het leuke van bestuurskunde en dat vind ik nog steeds, is dat het heel divers is. Niet alleen de linkerkant van je brein wordt geïnspireerd maar ook rechts. De ene keer zit je statistiek te doen en de andere keer volg je een inleiding recht. Je wordt nogal breed opgeleid en krijgt verschillende interessante vakken. Maar dat is tegelijkertijd het gevaar; je bent een generalist. Bestuurskunde is een hele mooie opstap. In tijden dat het heel goed gaat kom je ermee weg om generalist te zijn maar op dit moment is dat niet zo. Je moet ook iets echt kunnen, dat wil zeggen: je moet ook een specialist zijn in iets. Ik denk dat sommige mensen dat soms vergeten. Bestuurskunde is een heel leuke, interessante studie. Je kan een beetje meepraten met iedereen. Daarom heb ik nog steeds geen spijt van mijn studiekeuze. □

Hessel Heins & Simone van Elk

Leiden, 16 september 1989

Aan het bestuur van de B.I.L.

Jullie hebben gevraagd of ik een briefje wilde schrijven om duidelijk te maken dat ik echt geïnteresseerd ben om lid te worden van het B.I.L.-bestuur en dat doe ik dan bij deze. Mijn naam is Anita Sørensen en ik ben dit jaar eerstejaars bestuurskunde, na een jaar in de VS aan Indiana University (Bloomington Campus!) gestudeerd te hebben. Ik heb enige ervaring als bestuurslid omdat ik drie jaar secretaresse van de filmclub van onze school geweest ben en daarnaast een jaar als klasvertegenwoordiger gefungeerd heb. De redenen waarom ik mij opgeef zijn, dat het me nuttig én leuk lijkt om in het B.I.L.-bestuur te zitten. Nuttig omdat je zo een beetje bestuur in praktijk kunt brengen, en leuk omdat de activiteiten die jullie organiseren me erg opknallig lijken; echt iets om aan mee te werken! Ik hoop dat ik zo genoeg verteld heb. Mocht dat niet zo zijn, bel me dan even. Ik hoop snel iets van jullie te horen.

Harlekijnse groeten.

Anita Sørensen
tel. 071-125871

De originele handgeschreven sollicitatiebrief van Anita Sørensen

B.I.L.-LID IN LEIDEN

Interview met Jetse Siebenga

Tweedejaars bestuurskundestudent Jetse Siebenga is assessor extern bij de Algemene Leidse Studenten Zeilvereniging, kortweg A.L.S.Z.V., De Blauwe Schuit. Hij is deze BB het B.I.L.-lid in Leiden.

Wanneer uw verslaggever het pand van de Blauwe Schuit aan de 5e Binnenvestgracht 20 betreedt is hij aangenaam verrast. Bescheiden doch gezellig is het, de inrichting maakt dat men zich waant in het ruim van een zeilboot. Op de zolder zit Jetse te wachten, druk doende met bestuursaangelegenheden. Onder het genot van een kop koffie vertelt Jetse over zijn bezigheden in de persoon van bestuurslid extern. "Ik onderhoud namens de Blauwe Schuit contact met onder andere onze vijftien zusterverenigingen door het hele land en ben verantwoordelijk voor de acquisitie." Na een vraag over de sfeer en de competitiviteit onder de zeilers blijken er borrelaars en echt fanatieke zeilers te onderscheiden zijn. "Een tijdje terug hebben zeilers van de Blauwe Schuit meegedaan aan het WK. Er wordt door sommigen dus echt topsport bedreven. Anderen komen vooral op de borrel op dinsdagavond en pakken af en toe een boot uit de loods om een stuk te zeilen op de Kaagse plas-sen."

Jetse behoort tot deze laatste groep. Hij heeft het zeilen geleerd bij de waterscouting, maar dat stelt volgens hem niet zoveel voor. Als student wilde hij weer gaan zeilen en is hij vorig jaar lid geworden bij de Blauwe Schuit. Vorig jaar lid geworden en dit jaar al bestuur, waarom zo snel al? "Ik werd gevraagd, dus blijkbaar vonden ze me wel in het bestuur passen. Bovendien had

wel, ik volg één vak per trimester, maar ik ben ook lid van de Navigators Studentenvereniging Leiden (een open christelijke studentenvereniging, red.) en daar gaat ook tijd in zitten. Ik heb bijvoorbeeld het gala georganiseerd." Studenten die actief met geloof bezig zijn, zijn tegenwoordig dun gezaaid. Wordt je visie op geloven beïnvloed door het studentenleven? "Ik ben realistischer geworden, maar ik laat mijn geloof zeker een rol spelen in mijn denken. Zo ben ik bestuurskunde gaan studeren deels met het doel om goed te doen voor de samenleving. Met bestuurskunde kan je later op doordachte en goede wijze invloed uitoefenen op de maatschappij. Vanuit de gedachte dat je voor je medemens moet zorgen heb ik vroeger een tijdje vrijwilligerswerk gedaan en dat ga ik in de toekomst misschien wel weer doen."

Als het gesprek op de studie komt blij-

"Ik ben realistischer geworden, maar ik laat mijn geloof zeker een rol spelen in mijn denken."

ik een goede El-Cid commissie gedraaid en 50 nieuwe leden geworven op een totaal aantal leden van 140, dus dat sprak wel aan." 25 tot 30 uur per week is Jetse bezig met bestuurszaken. In de tijd die hij dan nog over heeft zou hij nog kunnen studeren. "Dat doe ik ook

ken Jetse en uw verslaggever gedeelde frustraties te hebben. "Er zijn te weinig colleges en niet alle colleges zijn interessant. Dat vind ik jammer. Ik ken mijn studiegenoten amper, want ik zie ze simpelweg heel weinig. Als er tentamens zijn pak ik een week van tevoren

het boek erbij en haal ik het met gemak." Maar een bestuur zoals je nu doet, draagt toch ook bij aan je zelfontplooiing en daar gaat het toch om? "Je kunt ideaal dingen naast je studie bestuurskunde doen, maar om nu te zeggen dat mijn bestuursfunctie me echt veel inzichten voor mijn studie oplevert. Het is wel heel goed voor je persoonlijke ontwikkeling in de zin dat je leert met mensen om te gaan. Echter besturen is doen en studeren is denken." Suggesties voor verbeteringen in het systeem heeft Jetse ook. "Studeren is voor mij een solo-activiteit en dat zou het niet moeten zijn. Ik wil meer en interessantere hoorcolleges en werkgroepen en intensief moeten discussiëren met mijn studiegenoten. Door te praten kom je verder. Ik heb ook altijd het idee dat grote dingen in de geschiedenis voortkomen uit studenten die elkaar beïnvloeden. Enerzijds is het aan de studenten om hiertoe meer initiatief te nemen, anderzijds moet het vanuit de universiteit meer gestimuleerd worden." Zou je bereid zijn om 4 of 5 halve dagen op de faculteit te moeten zijn? "Ja, dat is normaal toch? Je core business is studeren, dus vind ik het niet gek als dat 40 uur per week kost."

Jetse ziet het voor de toekomst wel zitten om weer een bestuur te doen naast zijn studie, maar dan voor ongeveer 12 uur in de week. Waar hij zich na zijn studie mee bezig wil gaan houden is nog onzeker. "Dat hangt ook af van hoe mijn idealisme zich ontwikkelt. Je wilt natuurlijk ook een soort carrière maken. De keuze tussen een mooie auto en hoog salaris of een Lada en vrijwilligerswerk, daar gaat het om. Die keuze moet nog even uitharden." De politiek in? "Nee, politici hebben wel nobele doelen, maar in de praktijk komt daar niet zoveel van. De zwakkeren zijn altijd in de minderheid, dus zou je de minderheid voor de meerderheid moeten stellen en dat is erg lastig. Dat houd je niet lang vol in de politiek, want dan word je niet herkozen." "Wat stem je trouwens?" "ChristenUnie, dat kan niet missen natuurlijk." □

Peter Kasbergen

Agenda

20 april

Excursie Vredespaleis i.s.m. NemoPlus

21 april

Koninginnedag debat i.s.m. Labyrint & SPIL

26 April

Workshop Ministerie van Financiën
i.s.m. zustervereniging Cedo Nulli uit Rotterdam

2 t/m 8 Mei

Lange Buitenlandse Reis naar Lissabon

18 en 19 Mei

Landelijk Congres der Bestuurskunde
te Noordwijkerhout

Prikbord

*** Indien u in het collegejaar 2004 – 2005 geen B.I.L.-lid meer wilt zijn, dient u uw lidmaatschap voor 1 juli schriftelijk op te zeggen bij de B.I.L.:

B.I.L.

Wassenaarseweg 52

Postbus 9555

2300 RB Leiden

bil@fsw.leidenuniv.nl

*** E-mailadres gewijzigd? Of ontvang je nog geen e-mail van de B.I.L., maar wil je die wel graag ontvangen? Geef je mailadres dan door bij de B.I.L.: bil@fsw.leidenuniv.nl
Dan zorgen wij ervoor dat je op de hoogte blijft!

*** Onlangs is Nathalie de Theije wegens te drukke werkzaamheden uit de redactie van de BB gestapt. De redactie dankt Nathalie voor haar inzet.

*** De redactie verwelkomt met veel plezier Victor van Kleef als lid van de redactie en commissie Bestuurskundige Berichten "Druk Werk"!!!

*** Vind je het leuk bestuurskundig relevante artikelen te schrijven of wil je graag reageren op een artikel in de Bestuurskundige Berichten? Stuur je kopij dan naar de redactie van Bestuurskundige Berichten op bovenstaand adres.

*** De **deadline** voor de volgende Bestuurskundige Berichten is: **13 Mei**
Het thema van de volgende Bestuurskundige Berichten is:
'Marktwerking in het Openbaar Bestuur'

*** Het thema van het vierde nummer van de Bestuurskundige Berichten:
'Europa', de deadline voor het vierde nummer is: 24 Mei

Beste B.I.L.-ers,

De paneldiscussies zijn geweest, de stukken zijn geschreven, en hier is hij dan: de eerste tussentijdse rapportering. Per jaar geven wij een samenvatting en belichten wij de meest interessante punten.

Laten we beginnen met het eerste jaar. De hoorcolleges van Bestuurskunde I werden niet bijzonder positief ontvangen. De studenten hadden wat kritiek op de hoorcolleges, men vond dat vaak dezelfde voorbeelden werden gebruikt. Ook was men van mening dat de colleges erg droog van stof waren. Het gastcollege vonden de studenten erg leuk. De eerstejaars studenten gingen graag naar de colleges van Nationale Politiek. Wel vonden zij het opmerkelijk dat ze zowel voor het essay als voor het referaat, dat zij moesten houden in de werkgroep, een voldoende moesten halen. Daardoor kon dan op het laatste moment blijken dat zij de werkgroep niet hadden gehaald.

De tweedejaars studenten waren erg te spreken over Organisatie & Management I. De docent was inspirerend en leuk om naar te luisteren. De affectie was wederzijds, de docent vond de studenten rustig, gemotiveerd en betrokken. Over het vak Openbare Financiën waren de studenten minder enthousiast. Ze vonden het vak vooral te eenvoudig. Over het trimester in het algemeen was men niet tevreden: de colleges waren slecht verdeeld; de eerste helft van het trimester slechts 1 college per week, de laatste helft van het trimester drie per week en de studenten hadden het idee dat er wel een vak bij had gekund.

In het derde jaar werd het vak Beleid II als zeer interessant ervaren. Het tijdstip, maandagavond, werd als minder prettig ondervonden. Hoewel men wel tevreden was over de literatuur, waren de boeken niet goed te gebruiken voor het tentamen. Ook bij het vak ethiek werden de colleges als interessant en bovendien vermakelijk en levendig ervaren. De stof was goed te doen en het vak past goed binnen de studie Bestuurskunde.

Het enige vak dat voor het vierde jaar wordt geëvalueerd is Methoden en Technieken IV. De studenten vonden dit college over het algemeen interessant. De toetsvorm was door middel van twee opdrachten. Van de eerste opdracht was in het begin niet duidelijk wat de bedoeling was, deze opdracht is halverwege dan ook veranderd. Negatief puntje was de zaal waar men in zat, SA49, deze vond men vies, klein en vochtig.

Dit is kort samengevat wat er uit de paneldiscussies is gekomen. In de B.E.L.-gids, die in september uitkomt, kunnen jullie het complete verslag en meer commentaar van de docenten lezen. Voorlopig zijn jullie in ieder geval op de hoogte van onze bezigheden; mochten er nog klachten, opmerkingen of positieve punten zijn die jullie kwijt willen dan horen we het graag (belcommissie@fsw.leidenuniv.nl)

Groetjes,

B.E.L.-commissie 2003-2004,

'De Belhamels'

Kooyker

**voor je
studieboeken...**

...en meer!

Breestraat 93 & 127, 2311 CM Leiden

Telefoon (071) 5160500

E-mail: bree127@kooyker.nl

www.kooyker.nl